

A lap szellemi részére vonatkozó minden közlemény a szerkesztőség nevére küldendő.

Kiadóhivatal:
Strausz Sándor könyvkereskedése. Ide küldendők az előfizetési díjak, nyilvánterkek és hirdetések.

Telefon szám 34.

MURAKÖZ

magyar és horvát nyelven megjelenő társadalmi, lemeretterjesztő és szépirodalmi hetilap.
Megjelenik hetenkint egyszer: vasárnap.

Előfizetési árak:

Egész évre 8 kor.

Fél évre 4 kor.

Negyed évre 2 kor.

Egyes szám ára 20 fillér.

Hirdetések jutányosan számíttatnak.

NYILVÁNTÉRÉS 50 HÍRÉR.

Feladó szerkesztő:
ZRINYI KÁROLY.

Főszerkesztő:
MARGITAI JÓZSEF.

Kiadó és lapnyilvántartó:
STRAUSZ SÁNDOR.

Halottak napja háboruban.

A test megemmisülése fölött diadal-maskodik a halhatatlan lélek. A nyugalom kertjének kapuján díszelve a krisztusi igéretszó: »Feltámadunk!« S amikor szívet-szavagató bucsut veszünk szemét lehunyt kedvesünkötől, amikor megszűnik a remény, hogy a földön még egyszer viszontláthassuk az elköltözöttet, akin annyi meleg szeretettel csüngtünk: vigaszt csak a hittől remélhetünk, attól a hittől, hogy boldogabb honban fogunk találkozni azzal, akitől annyi fájdalommal kényszerültünk válni.

Csendes temető, mulásnak otthona, áhitatunk záradokhelye: mily szép az enyészeti komor költészete. Csendes, nyugodalmag, békeséges temető, mennyire megnagyobboldtal egy esztendő alatt! Európa minden világláján harci zaj, közből meg halotti csend. Messze a hazai rögtől, idegen földön, oh mi sok vitéz alussa örök álmát!

Halottak napján emlékezzünk meg róluk hálás kegyelettel, — róluk, kik szívük meleg vérével pecsételték meg hazájuk iránti hűségüket, — róluk, akik egy nagy, egy dicső eszmének: a hazaszeretletnek áldoztak ifju, reményteljes életükkel.

Sajog a szívünk, ha megszámoljuk az elvesztetteket, kiket gyászolunk kell! Gyászolunk egy álnok had, egy összeesküvő banda gonoszága miatt. De van igazság! Halottak napján készül az elvelemedett pereputy szemlődjöje. Zűrzavar, gyámoltalanság kapott lábra az antánt országában és a nagyrökönyödés abban az arányban nő, amint napról-napra bizonyosabbá válik az össze-

omlás a Balkánon. Az antánt parlamentjeiben és sajtójában a jövőért való aggodalom valóságos orgiákat ül. Kormányok veszedelmesen inognak, miniszterek gyanusan megbetegednek. Csúf, kellemetlen szél fúj és az antánt pipóga államférfiai sorra mind meghűlnek: egyiknek meglájdul a szeme, amin előbb sem látott tisztán, másik a dardanel-lai ködtől influenzát kap, harmadiknak annyira forr a feje, hogy sietve ki kell tenni a szürét friss levegőre, — a földrengések hazájában pedig a legpoetikusabb meteorológiával sem lehet elérni, hogy a föld ne inogjon a miniszterek lábai alatt.

Ugy látszik, még a szél is az igazság felé fordul: odatér az igazság, ahonnan a fogság elindult. A világkavarodás, mely a Balkánon kezdődött, ismét visszatér ebbe a szélcsapta zugolyba, s az antánt vezetői épp úgy buknak el, mint egymásután dőltek össze az orosz várak. Miglen magyar-osztrák, német és bolgár szövetséges seregek haláldőfély mérnek a királygyilkosokra, az antánt nagy kétségbeesésben új vezérfraklat készülni kiállítani a porondra. Meg fogják-e keresni, meg fogják-e találni ezek az új emberek azt az utat, mely az antánt nemzeteit a nagy bajból kivetheti?

Mert bizony nagy a baj. Halottak napján temetőhöz hasonlít az antánt helyzete.

Angliában kipkedés-kapkodás. Mind komolyabbá válik az aggodalom amiatt a veszedelem miatt, mely Indiát és Egyiptomot fenyegeti.

Franciaország kénytelen beszüntetni offenzíváját, mellyel semmi eredményt sem ért el.

Szerbia immár alig kerülheti el katasztrófáját.

A négyes szövetség diplomáciája veséset szenvedett a Balkánon.

Oroszország csüggedt vereségei és vesései miatt.

Olaszország hűtlenségére méltó büntetés vár.

És hiába folyik tengernyi vér a Duna és az Isonzo mellett, a Champagneban és a Morava völgyében. Az antánt vezérpolitikusai még azzal sem vigasztalódhatnak, hogy országaik valami váratlan, elkerülhetetlen csapásnak eslek áldozatul. Országaiknak semmi bántódásuk nem lett volna, ha békeben hagyták volna szomszédaikat, akiknek legideálisabb kincse a béke volt és az is fog maradni, még győzelmük után is.

Halottak napján elhaltoljuk az antánt izgága okvetlenkedését és örömmünnepet ülünk, hogy feltámadt az igazság!

A tüdőbeteg rokkantakért.

A rokkantkérdés egyik legégetőbb problémája a harcterek tüdőbetegségét szerzett és rokkanttá vált katonák elhelyezésének és gyógyításának kérdése. A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület a magy. kir. Állami Rókkantügyi Hivatal munkájába illeszkedvén, két sanatoriumát, a debreceni Augustus szanatoriumot és a gyulai József szanatoriumot már e célra kibővítette, úgy hogy a debreceni sanatoriumban 300, a gyulaiiban 200 tüdőbeteg rokkant katona számára van hely. Az egyesület tovább akar menni e kérdéses tevékenység terén és többek között

Tábori levelek.

Írta: Kelemen Ferenc.

Első levél.

1915. okt. 18.

»Nagy dolog a háború.« Amikor tavaly késő ősszel egy szomorúan napugaras novemberi délután, messze bent Szerbia erdős hegyein az első schrapnel felrobbant fejem fölött s 300 apró idomtalan golyója éles szisszenéssel végig szelte a szürke levegőt, akkor kezdtem először megérteni s átérzeni ennek, a korábban oly sokszor halott, de többnyire csak szellemesen hangzottatott mondanak rettenetes komoly igazságát.

Mögöttem, az elszárgult leveleket hullató szerbiai vén fák fölött, mint valami ártatlan kis ködpára még ott lebegett ennek a gyilkos szerzőnek hamvas-szürke felhőskéje, amikor én képezetben már messze-messze kalandoztam a háború léktanáknak tekervényes útjain. Szörnyen izgatótt a kérdés: igazán olyan nagy dolog-e a háború?! Egerszúr, hideg lemezárálása-e ez az emberek nagyobb tömegének, vagy pedig valami magasabb történelmi szükséglet, melynek, minden borzalmassága mellett is, meleg, érző lelke van. A nagy vihar vastag gallyakat lép szét millió darabkákra s hatalmas tölgyleket dönt le szakadó mélységükbe; a cikkázó villám tör, zúg, rombol s még sincs senki közöttünk, aki a nagy Természet e hatalmas erőmegnyilvánulásának fenséges oldalait kétségbe vonná. Félünk tőle, emberi gyenge-

ségünk tudatában megremegünk tőlk, de talán ép ezért bámulattal is csodáljuk.

Igy vagyunk-e a háborúval is? Ez a kérdés izgatótt már akkor, amikor 200 katonámmal együtt utolsó intetem annak a lelkes tőmegnek, mely hazafias dalokat énekelve kísért ki bennünket nehéz útunkra s ez a kérdés foglalkoztat még most is, amikor pedig hosszú nehéz hónapok ezer életveszedelmén és szenvedésén át egy kissé talán mégis megismerkedhetem ennek a rettenetes életjelenségnek, ennek a borzalmas háborúnak a lélektanával.

De még mindig nem egészen tisztá előttem a kép, s még nagyon sok kérdőjel mered rám, ha e nagy kérdésre gondolok, de viszont érzem, hogy vannak már egészen tisztá oldalai is, melyeket hosszú fáradságos megfigyelés árán sikerült megismernem. S azóta lényegesen más nekem a háború! Fáradságai, szenvedései, nélkülözései most is megviselek, folytonos életveszedelme most is megremeget, de erkölcsi tartalma, lélektana azóta megismerést, feleml.

Félre kell tenni minden kicsinyes emberi önzést; felül kell emelkedni az egyéni érdekek keskeny világán s eszményi rajongással kell belekapcsolódnai az általános nagy eszmék szellemi magasságába, hogy ennek a rettenetes történelmi viharoknak, menydörgésnek fenségesen szép eszményi tartalmát is megismerjük, megszeressük.

Hónapok óta el már lelkeimen a vágy, hogy mindazokkal, akiket életkörülményei, sajnos, meg-

fosztottak attól a lehetőségétől, hogy a világtörténelem e borzalmas drámai eszmekeményének közvetlen fizikai szereplői legyenek — megismertessem ezeket a megfigyeléseket s hogy a háború erkölcsi tartalmának megvilágításával elviselhetőbb tegyem az esetleg rájuk is nehezéd terheket.

Tábori leveleim egyik részében ezzel a kérdéssel szeretnék foglalkozni.

A háború bizonyára a világ legizgalmasabb drámája. Schakespeare, Ibsen, Goethe genialis költői alkotásai nevétség kisérletek vele szemben. Szereplőinek száma tízmilliókara rög, cselekvésete az egész világ, dekorációja a nagy Természet a maga pazar kincseivel. Minden jelenete, minden felvonása egy egész világ szívet dobogtatja meg, százezrek lelkét remegteti meg. Zendőja, nyelve utólréhetetlen. Cselekménye a világtörténelem alkotása. Epizódjai mindig érdekesek, mindig izgalmasak. Ebből a nagy világdramából kieszéd apró szemelvények lesznek tábori leveleim másik részének tárgyai.

E hatalmas dráma egyik legérdekesebb szereplője kétségkívül: a baka. Az őrettenetes bátorsága, bámulatos kitartása, szívóssága, halálmevetése és acélideje az elért eredményeknek egyik fontos tényezője. Az ő aranyos humora, jó kedélye, gyermeket kacérkodása s sorssal egyik elengedhetetlen feltétele a háború nélkülözés-k elviselhetőségének. A baka ma már egy fogalom, me-

most kezdte meg akcióját egy felvidéki rokkant szanatorium létesítésére. Az ilyen céltudatos és nemes munka megérdemli, hogy a társadalom minél határozottabban támogassa. A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület az idei halottaknapján egy nagy-szabású gyűlési mozgalom kapcsán, melyre a belügyminiszter 97323/1915 VI. A. számú rendeletében adott engedélyt, az ország társadalmának segítségét igénybe fogja venni. A multakban az egyesület »Csak egy virág-szálat!« jelszó alatt egyetlen egy szál virágnak értékét kérte abból a koszorúból, amelyet kegyeletes kezek halottaknapján a sírokra szoktak helyezni. E virág-szálat parányi értékét most a tüdőbeteg rokkant katonák részére kéri az egyesület s nincs kétség aziránt, hogy a hősök iránt hálás társadalom meg fogja hallgatni a kérelmet. Országszerte a közigazgatási hatóságok és az egyesület fiókjai fogják végezni a gyűlés munkáját. Budapesten október 31 én és november 1 én a temetők kapuinál és az utcákon urnákkal és gyűjtőperselyekkel fogják végezni a gyűjtést Budapest jószívű hölgyei. E két napon meg kell mozdulnia a társadalom szívének és meg kell hallgatnia mindenkinek az intő felhívást: »Mentsük meg a tüdőbeteg rokkantakat!«

K Ü L Ö N F É L É K .

Mindszentek estjén . . .

*A sárgult levelet a szél meglengeti,
Szegény honvédeink szeme könnyel telei,
Szemük könnyel tele, a szívük bánattal.
Bajtársuk fekszik ott elmúlt ajkakkal.*

*Szép világos est van Mindszentek napján
Sűrű a sok hönvéd koszorú a karján,
Az élők illő, épen úgy mint otthon,
Hogy megemlékeztek a hősi halotról.*

*Síriák kidisajtuk, imádkozunk érte . . .
Kérjük a jó Istent, engedje az égbe
Mert ki a halállal mindig szembe nézett
Annak ott a helye ő szent seregében.*

*Imánk végeztével elbúcsuzunk tőle,
Ott hagyjuk lakásban békésen pihenve
Kissé megkönnyülve elindult aztán
Szokatlan csendesség ül mindnyájunk ajkán.*

*A néma csend oka, tudom jól, kicsoda
Gondolatunk mintha összebeszélte volna*

lyet e hosszú háború ezer ragyogó epizódja, a dicsőség, a szellemesség, a jó kedély arany glóriával körül. Ennek a fogalomnak élethű természetrajza lesz tábori leveleim harmadik részének a tárgya.

A tábori élet az újságolvasó közönség előtt még mindig valóságos misztikum. Az emberek mohón fálják az erre vonatkozó leírásokat, de legtöbbjének mégis teljesen ferde képe van róla. Semmi sem bizonyítja ezt jobban, mint azok a néha túlságosan naiv kérdések, melyekkel egyesek a frontról visszaérkezetteket ostromolják. A harc, az ütközet, vagy ennek egyes részei: a roham, a szuronyharc fogalmait egészen téves megvilágításban élnek közöttük. A közönség a háborúban, a tábori életben legtöbbször csak borzalmas vérengzést, a halál folytonos aratását, a sebesültek vélik ható jajaikat és ismeri s arra nem is gondol, hogy a rettenetes pillanatok között vannak felejtetetlenül kedves, kedélyes percek, mulatságos jelenetek, emelkedett, ünnepélyes alkalmak.

Vannak órák, melyeknek gyönyörűségén nem győzőnk eléggé hálálkodni s vannak napok, hogy boldogunk érezzük magunkat, hogy kint lehetünk a fronton. A golyók nem főtűnek mindig, a schrapnelek nem mindig robbannak, a gránát nem mindig tör-zúz s így a katonai lelke sem retteg mindig, féltelme egészen elűl néha s bizony a lelke nagyon sokszor egészen megtisztul a háború borzalmaitól. Ilyenkor odakint a harcér-

*Esrevétlenül a lengedező szélnek
Haza felő futó szárnyaira lépött.*

*Szép csendesen henyt a szőlő házba
Azonban ott szintén bánatra találta
Sirdogálnak csendben a megholt hívekért
Aztán pedig értünk a távollevőkért.*

*Gondolatom közben szinte haza látok,
Látom temetőben térdelni anyámat
Imádkozik buzgón, mint annak előtte,
Az imát, úgy hiszem, mostan rajtam kezdte.*

*Nem is fáj itten más, csak a jó könyve,
Amit értünk hullat nappal és éjente
Rajong értünk tudom minden rokon s barát,
De felül nem mulja senki a jó anyát.*

*Áldjon is meg az ég minden szülő anyát,
Ki fiáért sóhajt s kéri az Ég urat:
Védje meg az ellen öldöklő tűzében,
Hagyja hazatérni az üdvös békében.*

Szabó József.

— Frigyes főherceg a nagykanizsai honvédekhez. A nagykanizsai 20. honvédegylethez, amely többszörösen kitüntette magát vitézségével, Frigyes főherceg a következő táviratot intézte:

A m. kir. 20. honvédegylet II. zászlóaljának a Karmin-patak mellett Bogislowkánál vívott heves harcokban tanusított kiválóan vitéz és többször a tulerővel szemben is eredményes magatartásáért különös elismerésemet és köszönetemet fejezem ki. Frigyes főherceg s. k. hadseregő parancsnok.

— **Katonai kitüntetés.** Hábel Kálmán rahói m. kir. állatorvos, kit rokoni kötelek fűznek Csáktornyához, hol pár évvel ezelőtt, mint állatorvos-gyakornok működött, tudvalevőleg a mozgósítás óta a harcra teljesít szolgálatot. Örömmel regisztráljuk a róla érkezett legújabb hírt, mely szerint Hábel Kálmán a 4. vonatosztálynál az ellenséggel szemben tanusított kitünő szolgálata elismerésül: a koronás arany érdemkereszlet a vitézségi érem szalagján kapta.

— **Gyászír.** Horvatek Munsfred krapinai zárdafőnök, aki 2 esztendeig Csáktornyán működött mint vikárius, f. hó 21-én, 56 éves korában agyszélhűdés folytán hirtelen elhunyt. 23 án temették el Krapinán. A helybeli Ferenciek templomában 28-án

tartották meg lelkiüdvéért a gyászistentiszteletet. Nyugodjék békében!

— **Kitüntetés.** Öfelsége a király Treiber Kálmán m. kir. honvédszázadosnak az ellenség előtt tanusított vitézségeért a hadidíszítményes 3 osztályú katonai érdemkereszlet adományozta. Treiber Kálmán százados egyúttal a veszprémi 31. honvédegylet parancsnoka is lett, ami nemcsak kiváló katonai képességeinek elismerését, hanem további előléptetésének kiindulását jelentti.

— **Halálozás.** Özv. Filipich Jánosné szül. bessenczi Bessenczy Mária nyug. táblabíró özvegye folyó évi október hó 25-én reggel 6 órakor Légradon, életének 69 ik évében hosszas szenvedés és a halotti szentségek felvétele után elhunyt. A boldogult hült teteme f. évi október 26 án délután 4 órakor helyeztetett a légrádi római katolikus sírkertben örök nyugalomra. Elhunytát lda leánya, férj. Kovács Emilné, Filipich Lajos esp. plebánus, sógora és nagyszámú rokonság gyászolja. Legyen áldott emléke!

— **A halott katonák sírjai.** Halottak napjának előestéjén szeretetünk s gyengéd kegyeletünk külsőségeivel halmozzuk el az elhunyt hozzánk tartozók s jó barátok nyugvó helyeit a temetőben. A virágkoszorúkból, csokrokról majd hogy roskadoznak a sírok, melyekre gyertyákat is tűzünk tiszteletünk jeléül, az örök élet emlékeztérére. Az idén is így lesz. S ezúttal pombásabbban hódolhatunk ennek az örökség szokásnak, mint bármikor, mert virág elég van. Több van belőle az idén, mint amennyi máskor lenni szokott ilyenkor. Ez eggyel több ok arra, hogyha kimegyünk a temetőbe, hős katonáink sírjairól se feledkezzünk meg. Tavaly is feldíszítettük azokat, az idén is juttassunk nekik a halottak előestéjének ékességéből. Ha kimegyünk a temetőbe, vigyünk ki egyegy virágzállal többet, egyegy gyertyácskával is többet s helyezzük el azokat a katonák sírjaira. Mert nemcsak a legmeghatóbb megemlékezés illeti meg őket hősi halálukért szívünkben, hanem külsőségekben is kifejezésre kell hogy jusson az. S akkor halhatatlan Hőseinknek is lesz részük a megemlékezésből, mely e napon a legszegényebbek is osztályrészül jut.

— **Adományok.** A csáktornyai kath. templom Szent Antal perselyéből a vöröskereszt egylet csáktornyai fiókjának s a csáktornyai járási jóléti bizottság pénzátjára 25—25 K adomány érkezett be; a vasúti állomáson berendezett üdítő állomás javára 10 K adományoztatott; továbbá a vöröskereszt egylet csáktornyai fiókjára a vasúti üdítő állomáson elhelyezett perselyben 59 25 K gyűlt össze s Szalmay Józsefné urnó koszorúmegváltás címén 10 K-t és Zipszer Mór bánayvári lakos 9 K-t adományozott — mely összes adományokért az illetékes elnökségek köszönetüket fejezik ki.

— **Postalopás.** Drávavásárhelyen f. hó 24-én szenzációs postalopás történt. A tettes két, 12 éves drávavásárhelyi fiú volt, akik a postapénztár kulcsának helyét kilesvén, 24-én este, mikor a postamesternő, özv. Szlovenscsák Gézané, lakását elhagyta, a kasszát kinyitották s benne lévő 2600 K pénzüsszeget elemelték. A postamesternő visszatérvén, azonnal észrevette a lopást, mert a pénzkosarat, melyben a pénz volt, a diványon találta, ezt elfelejtették a pénztárba visszatenni. Természetes, hogy a nyomozás azonnal megindult, a nagykanizsai

Messze-messze Galicia vérről áztatott földjén egy rongyos ruthén falú határában lankás domboldalakon keskeny fekete sáv húzódik végig. Ez a sáv mostan a mi hazánk. A lenyugvó nap bánatos sugarai néha-néha be-betűvednek oda, hol szakálás marconca barlanglakók élik nomád életüket. Ez a fekete sáv a Schwarmlinia, a barlanglakók benne az én jó katonáim. Egy pár lépéssel hátrább áll a »Villa Margit.« Melyen a földbe ásva, nyirkos, piszkos levegővel: ez az én lakásom. Padlója, ágya, ablaka nincs s zizegő szalmán fekszik benne a gazda. Pislozó mécses mellett a föld mélyébe vajt odában fognak megiródni a »Tábori levelek.« Schrapnel, gránát bőven hull ide, a halálhozó ágyúk bömbölésénél se vége — se hossza. Ne vezze hát senki rossz néven, ha e pokoli zajban a Tábori levelek nem mindig pontosan s néha-néha talán kissé rendszertelenül is fognak megjelenni.

törvényszéktől a vizsgálóbíró is azonnal kiszállott, aki a vizsgálatot nyomban elrendelte. A csendőr járőrség dicséretreméltó munkát végzett a nyomozás alkalmával. Rendkívüli teleményességgel és ügyességgel bogozott a rejtélyes ügyet, míg a lopás leteszt a két fiuban ki nem derítette. A pénzt, mely egynehány korona hiányán megkerült, egy istállóban, piros kendőbe kötve találták meg. A további eljárás folyamatban van.

— **Ujrasorozás.** A 18—42 éves B. alsóztályú népfőkelők ujrasorozása a csáktornyai járásban november 10—13 napjain történt. Mivel ezek a pótszemlék két korosztály csoportban tartatnak meg, a fenti napokon csupán az 1892—1894 és 1878—90 évből egyének kerülnek bemutatásra. Ez pedig november 10-én Belca, Drávacsány, Bottornya, Drávavásárhely; 11-én Csáktornya, Drávanyagfalva, Csáktornyavidéke; 12-én Murasiklós, Felsőmihályfalva, Muraszentmárton, Viziszentgyörgy és 13-án Muraszerdahely és Stridóvár. Az 1891, 1895, 1896 és 1873—77-beli egyének december 6-tól — 31-ig terjedő időben fognak soroztatni, miről annak idején külön hirdetmény fog közzételteni. — A perlaki járásban nov. 15-én Alsódomboru, Damása, Dékánfalva; 16-án Dráviadós, Kotor, Hodosány, Tüskeszgyörgy; 17-én Kisszabadka, Perlak; 18-án Muracsány, Ligetvár; 19-én Murakirály, Muravid és Muraszentmárton lesz soron.

— **Kirándulás.** A csáktornyai m. kir. áll. el. népiszkola tanítóképző intézet harmad és negyedik éves növendékei e hó 23-án a farkashegyi állami szőlőtelepre rándultak ki Csabai Kálmán gazdasági tanár vezetése alatt. A növendékek ezáltal a szüretet tanulmányozták, majd kiegészítették a szőlőtermelésből az intézetben nyert elméleti ismereteiket a szőlőtelep buzgó vezetőjének, Páler Györgynek, szakavatott gyakorlati előadása alapján. A kirándulók a délután folyamán visszatértek.

— **Állandó mozi.** A Rákóczi-utcai állandó mozgó színházban ma vasárnap és holnap hétfőn 2—2 előadás tartatik. A vasárnapi előadások műsora: Sarca völgye (term. felvétel). Az erdész (dráma 3 felv.). Erénycsöszök (bóhozát 3 felv.). — A hétfői műsor: Szent Gotthard (term. felv.). A lavina (szenzációs bűnügyi dráma). Aeroplánhazaság (3 felv.). Hadi híradó (szenzációs).

— **Ágyuk harangokból.** A honvédelmi miniszterium rendeletéből s a zágrábi érsék felhívására a Muraköz lelkészkezdő papsága összehírta a templomok harangjait s kimutatást állított össze egyrészt a nélkülözhetetlen s másrészt a nélkülözhető és hadi célokra felhasználható harangokról. A kimutatás szerint a harangok legnagyobb része átadható a hadvezető-eknek s így, ha a háború folytatásához minden eshetőséget tekintetbe véve a hadvezetőség szükségesnek látja a harangok átadását ágyuk öntésére, Muraköz is igen jelentős ércanyagot áldoz a Haza oltárára s a tornyok imádságos nyelvei lehet hogy rövid idő múlva az igazságos háború dörgő, büntető szavát fogják nemzeti létünk esküdt ellenségei felé zengeni.

— **A vármegyei hadikölcsön.** Zalavármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 19-én tartott rendkívüli gyűlésén a 31k hadikölcsönre ötszázezer koronát jegyzett.

— **Arcképes igazolványok érvényesítése.** Feltáru jegy váltására jogosító arcképes igazolványok érvényének meghosszabbítását

és ukak kiállítását a szombathelyi üzelvezetőség a zalamegyei igényjogosultak részére december hó folyamán eszközözi. Az arcképes igazolványok tehát meghosszabbítás végett november végén küldendők be.

— **Bevonulás.** Az 1873—1875. évben született, s a kirendelt, de időközben elbocsátott összes 1873—1897. évi születésű egyének, ha a megtartott előbemtelt szemlén népfőkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtattak; továbbá azon 1872—1874 évi és fiatalabb születésű A. alsóztályú (katonailag kiképzett) népfőkelésre kötelezettek, kik népfőkelési fegyveres szolgálatra egyezben már behívtak, de szabadsággoltattak — 1915. november 3-ikára a kiegészítő ker. parancsnokság székhelyére, illetőleg a legközelebb eső honvéd pótzászlóaljhoz lényleges szolgálatra bevonulni tartoznak. Végül mindazok az egyének, kik önkéntes belépés folytán már besoroztattak, tekintet nélkül arra, hogy mely születésű évfolyamba tartoznak, tényleges szolgálatra ugyancsak fenti időben kötelesek bevonulni. Az 1873—1875. évi besorozott és fel nem mentett A. alsóztályú gépezettek és fűlőknek a közs. előjárásnál előterjesztett kérelmekre a kieg. parancsnokság által nov. 30-ig elhalasztatik.

— **Hadbavonult tanítók.** Muraköz iskoláiból a következők tanítók vannak a harc léren, vagy teljesítettek katonai szolgálatot: Hadfi Jenő (Királylak), Reichard Lajos (Hodosány), Horváth János (Muracsány), Mendel Zsigmond (Drávaszentmihály), Pollák István (Perlak), Szécsi Lajos (Drávaszék), Percel István (Drávaszék), Tóth Péter, Tábori Béla, Plander János (Stridóvár), Karner Ágoston (Dráviadós), Zubcek Gyula (Drávaóllár), Hajnal János (Drávaszilás), Bagyary János, Gyarmati József (Alsódomboru), Major Károly (Hodosány), Varga Pál (Muravid), Faludi Géza (Felsőpusztafa), Szalkovszky Gusztáv (Szelecehegy), Fliszar Miklós (Muraszentmárton), Szabó István (Tüskeszgyörgy), Láng Tivadár (Murakirály), Bóza Antal (Alsómihályfalva), Méhes Aladár (Páliszeg), Honfi Lőrinc (Csáktornya) Továbbá Boleratzky Gyula és Laitin Dániel csáktornyai polgári iskolai s Bliccking Antal csáktornyai tanítóképző intézeti tanár és Grau Géza csáktornyai gyakorló iskolai tanító. — Hősi halált haltak: Savosa Pál (Jánosfalva), Matuka István (Ligetfalva).

— **A háború.** A világháború középpontját ez időszerint a szerb háború képezi. A bolgár támadás, mely majdnem egyidejűleg történt a középponti hatalmak offenzívájával, dűlőre juttatta a háborúnak ezt a kelevényét. Ugy északról, mint keletről és délről győzedelmesen folynak a harcok, melyek a szerbek teljes vereségét eredményezik. A német, magyar, osztrák és bolgár csapatok, a Brza-Palánknál történt egyesülés után, karöltve folytatják diadalmos előnyomulásokat a Balkánon. A szövetségesek a Macvát teljesen birtokukba vették s Aranjelovac és Valjevo bevétele után immár Kragujevacot veszélyeztetik. A Dunának Gradiste és Orsova közötti részét is az ellenségtől megtisztították. Ezen a vonalon a legfenyesebb hadilet az orsovai átkelés volt, melyből kifolyólag Tekiját is elfoglalták. Ezzel a ténnyel lehetővé vált a szövetségeseknek és a bolgároknak az egyesülése, ami Brza-Palánknál meg is történt. A bolgár serekeit Kumanovo, Úszkub, Štip és Negotin bevétele is igazolja, most Piroto ostromol-

ják, mely után majd Niš következik. Hogy a szerbek zavara teljesebb legyen, a magyar-osztrák hadsereg a Drinánál is megkezdte a támadást. Višegradtól keletre alaposan megvertük a szerbeket s visszavonulásra kényszerítettük őket. A szerb sereg minden irányban menekül. Már a montenegroiakkal is tárgyalnak, hogy a szerb seregnek montenegroi területre való menekülését előkészítsék. Az antant pedig teljesen tetelennül áll Saloniknál s dűhében bombázza Dedeagacs bolgár kikötőt. — Az olaszokat pedig ezalatt egyik kudarc a másik után éri. Örületes támadásai egymásután ellenyulnak, mert veszteségeik óriásiak. Az Isonzó mentén harcolt egyik gyalogezredünk harc vonala előtt 3000 olasz hullt fekszik; a Monte Sabatino előtt az ellenség a legutóbbi napokban 2500 embert vesztett halottakban. Külföldi lapok állítják szerint az olaszok ebben az offenzívában 200 ezer harcost vesztettek anélkül, hogy csak egy tapodnyi sikert felmutathatnának. Egyik jelentés szerint a nagy offenzíva végleg meghiúsult, mert az olaszok veszteségei oly nagyok, hogy nem bírják a harcér valamennyi frontján az utánpótlást ellátni. Olaszország közvéleménye dermedő aggodalommal látja az olasz hadsereg tragédiáját. — Északon is sikeresek harcaink. Már Riga elestéről beszélnek s az oroszok Szt. menti offenzívája is az ő vérükbe fult. Katonáink hősiességgel harcolnak. Legújabb Cartorijásktól nyugatra az oroszok visszaszorítása az ellenség leghevesebb ellenállása dacára tovább halad. — A törökök a Kaukázusban is elérték sikereiket. — A nyugati harcúter a harcok szűnőtelnek, miután az angol-francia támadások óriási veszteségeik mellett teljesen eredménytelenül összeomlottak. A németek azonban London nagy sikerrel bombázzák — a levegőből s az angol Maretti csapatzállítót is megtorpedózták, mely alkalommal ezer angol katona pusztult el.

— **Jó ötlet** ezekben a drága időkben, ha frissítő, jóízű és szomszúságot oltó házi italokat csekély költséggel otthon készítenk. 100 liter házi italt (ananas, alma, málna stb.) bárki készíthet. Az alkatrészek ára pontos utasítással bérmentve K. 450 utánvéttel. Őt adagnál egyet ingyen hozzácsomagol Grolich János Angyal-drogériája, Brünn 618 sz. Morvaország).

— **Zalavármegye gabonaszükséglete.** A belügyminiszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértve Zalavármegye közönsége részére 62 ezer métermázsra galona beszerzését engedélyezte. Az erre vonatkozó rendelet a napokban érkezett el a vármegye alispánjához, aki erről viszont az összes szolgabírói hivatalokat értesítette s egyben felhívja őket, hogy a halóságuk területén lévő uradalmoknál, földbirtokosoknál s gazdáknál járjanak közbe, hogy a törvényhatósági szükséglet fedezésére maximális aron föltétlenül engedjék át termésüket. Ennek a gabonamennyiségnek megőrlésével 5 zalavármegyei malomvállalat bízott meg. Ezek között a Csáktornyai Gőzmalom és Villanytelep R. T. 5873 métermázsára kapott megbízást.

Szerkesztői üzenet.

Lukács Lajos urnak Budapest. A haretéről írt tárcája, mint a többi, bevált. Közölni fogjuk rövid időn belül. Annál értékesebb ez az írodalmi termés, mert sebestülés folytán balkezével írta. Sajnáljuk a balesetet, mely olasz golyó okozott, de talájon vizsgálatát és gyógyrítáiban a tudatban, hogy a Hazáért vívott küzdelemben kapta a sebet s hogy szívőből kívánjuk mindnyájan a mielőbbi gyógyulást.

most kezdte meg akcióját egy felvidéki rokkant szanatorium létesítésére. Az ilyen célúdatos és nemes munka megérdemli, hogy a társadalom minél hathatósabban támogassa. A József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület az ideai halottaknapján egy nagyszabású gyűjtési mozgalom kapcsán, melyre a belügyminiszter 97323/1915 VI. A. számú rendeletében adott engedélyt, az ország társadalomának segítségét igénybe fogja venni. A multakban az egyesület »Csak egy virágszálat!« jelszó alatt egyetlen egy szál virágnak értékét kérte abból a koszorúból, amelyet kegyeletes kezek halottaknapján a sírokra szotkalt helyezni. E virágszálak parányi értékét most a tüdőbeteg rokkant katonák részére kéri az egyesület s nincs kétség azíránt, hogy a hősök iránt hálás társadalom meg fogja hallgatni a kérelmet. Országszerte a közigazgatási hatóságok és az egyesület fiókjai fogják végezni a gyűjtés munkáját. Budapestben október 31 én és november 1 én a temetők kapuinál és az utcákon urnákkal és gyűjtőperselyekkel fogják végezni a gyűjtést Budapest jövendő hőlgyei. E két napon meg kell mozdulnia a társadalom szívének és meg kell hallgatnia mindenkinek az intő felhívást: »Mentsük meg a tüdőbeteg rokkantakat!«

K Ü L Ö N F É L É K .

Mindszentek estjén ...

*A sárgult levelet a szél meglengeti,
Szegény honvédek szemé könnyel teli,
Szemük könnyel tele, a szívük bánattal.
Bajtársuk fekszik ott elnémult ajkakkal.*

*Szép világos est van Mindszentek napján
Sűrű a sok hönvöd koszorú a karján,
Az élőknek illő, épen úgy mint otthon,
Hogy megemlékezzék a hősi halottól.*

*Síriját kidiszlják, imádkoznak érte ...
Kérjük a jó Istent, engedje az égbe
Mert ki a halállal mindig szembe nézett
Annak ott a helye ő szent seregében.*

*Imánk végeztével elbúcsuzunk tőle,
Ott hagyjuk lakásban békésen pihenve
Kissé megkönyölve elindulnak aztán
Szokatlan csendesség ül mindnyájunk ajkán.*

*A néma csend oka, tudom jól, micsoda
Gondolatunk mintha összeheszt volna*

lyet e hosszú háború ezer ragyogó epizódja, a dicsőség, a szellemesség, a jó kedély arany görnyival fon körül. Ennek a fogalomnak életű természetrajza lesz tábori leveleim harmadik részének a tárgya.

A tábori élet az újságolvasó közönség előtt még mindig valóságos misztikum. Az emberek möhón falják az erre vonatkozó leírásokat, de legtöbbjének mégis teljesen ferde képe van róla. Semmi sem bizonyítja ezt jobban, mint azok a néha túlságosan naiv kérdések, melyekkel egyesek a frontról visszaérkezettek ostromolják. A harc, az ütközet, vagy ennek egyes részei: a roham, a szuronyharc fogalmait egészen téves megvilágításban élnek közöltük. A közönség a háborúban, a tábori életben legtöbbször csak borzalmas vérengzést, a halál folytonos aratását, a sebesültek véltig ható jajgatását ismeri s arra nem is gondol, hogy a rettenetes pillanatok között vannak fejlehetetlenül kedves, kedélyes percek, mulatságos jelenetek, emelkedett, ünnepélyes alkalmak.

Vannak órák, melyeknek gyönyörűségéért nem gyöngöm eléggé hálálkodni s vannak napok, hogy boldognak érezzük magunkat, hogy kint lehetünk a fronton. A golyók nem főtynének mindig, a schrapnelek nem mindig robbannak, a gránát nem mindig tör-zúz s így a katona lelke sem retteg mindig, féltelme egészen elű néha s bizony a lelke nagyon sokszor egészen megtisztul a háború borzalmaiktól. Ilyenkor odakint a harctér

*Éssrevétlenül a lengedező szélnek
Ezsa felő futó szárnnyaira lépnek.*

*Szép csendesen benyit a szülői házba
Azonban ott szintén bánatra találta
Sirdogának csendben a megholt hívekért
Aztán pedig értünk a távolléveikért.*

*Gondolatom közben szinte háza látok,
Látom tetelőben térdelni anyámat
Imádkozik buzgón, mint annak előtte,
Az imát, úgy hiszem, mostan rajtam kezdte.*

*Nem is fáj itten más, csak az anya könyve,
Amit értünk hullat nappal és éjente
Rajjong értünk tudom minden rokon s barát,
De felül nem tudja senki a jó anyát.*

*Áldjon is meg az ég minden szülő anyát,
Ki fiáért sóhajt s kéri az Ég urat:
Védje meg az ellen öldöklő tűzében,
Hagyja hazatérni az adós békében.*

Szabó József.

— **Frigyes főherceg a nagykanizsai honvédekhez.** A nagykanizsai 20. honvédgyalozredhez, amely többszörösen kiüntette magát vílvészéggel, Frigyes főherceg a következő távirattal intézte:

A m. kir. 20. honvédgyalozred II zászlóaljának a Karmin-patak mellett Bogislowkánál vívott heves harcokban tanusított kiválóan vílész és többször a tulerővel szemben is eredményes magatartásáért különös elismeréssel és köszönetemet fejezem ki. Frigyes főherceg s. k. hadseregfő parancsnok.

— **Katonai kitüntetés.** Hábel Kálmán rahói m. kir. állatorvos, kit rokoni köteleknek füznek Csáktornyaóhoz, hol pár évvel ezelőtt, mint állatorvos-gyakornok működött, tudvalevőleg a mozgósítás óta a harctéren teljesít szolgálatot. Örömmel regisztráljuk a róla érkezett legújabb hírt, mely szerint Hábel Kálmán a 4. vonatosztálynál az el-lenséggel szemben tanusított kiünöz szolgálata elismeréséül: a koronás arany érdemkeresztet a vílvészégi érem szalagján kapta.

— **Gyászhir.** Horvatek Mansfred krapinai zárdafőnök, aki 2 esztendeig Csáktornyan működött mint vikárius, f. hó 21-én, 56 éves korában agyszélhűdés folytán hirtelen elhunyt. 23 án temették el Krapinán. A helybeli Förenciek templomában 28-án

tartották meg lelküdvéert a gyászistentiszteletet. Nyugodjék békében!

— **Kitüntetés.** Öfelsége a király Treiber Kálmán m. kir. honvédszázadosnak az el-lenség előtt tanusított vílvészéggel a hadi-díszítményes 3. osztályú katonai érdemkeresztet adományozta. Treiber Kálmán százados egyúttal a veszprémi 31. honvédgyalozred parancsnoka is lett, ami nemcsak kiváló katonai képességeinek elismerését, hanem további előléptetésének kiindulását jelentti.

— **Halálozás.** Özv. Filipich Jánosné szül. bessencyi Bessency Mária nyug. táblabíró özvegye folyó évi október hó 25-én reggel 6 óraker Légrádon, életének 69 ik évében hosszas szenvedés és a halotti szent-ségek felvétele után elhunyt. A boldogult hült teteme f. évi október 26 án délután 4 óraker helyzetetett a légrádi római katolikus sírkertben örök nyug-domra. Elhunytát lda leánya, férj. Kováts Emilné, Filipich Lajos esp. plebános, sógora és nagyszámú rokonság gyászolja. Legyen áldott emléke!

— **A halott katonák sírjai.** Halottak napjának előestéjén szeretetünk s gyengéd kegyeletünk külsőségeivel halmozzuk el az elbűnylt hozzánk tartozók s jó barátok nyugod helyeit a temetőben. A virágkoszorúkból, csokrokról majd hogy roskadoznak a sírok, melyekre gyertyákat is tűzünk tiszteletünk jeléül, az örök élet emlékeztetére. Az idén is így lesz. S ezuttal pompásabban hódolhatunk ennek az örökszép szokásnak, mint bármikor, mert virág elég van. Több van belőle az idén, mint amennyi máskor lenni szokott ilyenkor. Ez egytel több ok arra, hogyha kimegyünk a temetőbe, hős katonáink sírjairól se feledkezzünk meg. Tavaly is feldíszítettük azokat, az idén is juttassunk nekik a halottak előestéjének ékességéből. Ha kimegyünk a temetőbe, vigyünk ki egyegy virágszállal többet, egyegy gyertyácskával is többet s helyezzük el azokat a katonák sírjaira. Mert nemcsak a legmeghatóbb megemlékezés illeti meg őket hősi halálukért szívünkben, hanem külsőségekben is kifejezésre kell hogy jusson az. S akkor halhatatlan Hőseinknek is lesz részük a megemlékezésből, mely e napon a legszegényebnek is osztályrésztül jut.

— **Adományok.** A csáktornyai kath. templom Szent Antal perselyéből a vöröskereszt egytel csáktornyai fiókjának s a csáktornyai járási jótéti bizottság pénztára javára 25—25 K adomány érkezett be; a vasúti állomás berendezett üditő állomás javára 10 K adományoztatott; továbbá a vöröskereszt egytel csáktornyai fióka javára vasúti üditő állomáson elhelyezett perselyben 59 25 K gyült össze s Szalmay Józsefné urnó koszorúmegváltás címén 10 K-t és Zipszer Mór bányavári lakos 9 K-t adományozott — mely összes adományokért az illetékes elnökök köszönetüket fejezik ki.

— **Postalopás.** Drávavásárhelyen f. hó 24-én szenzációs postalopás történt. A tette két, 12 éves drávavásárhelyi fiu volt, akik a postapénztár kulcsának helyét kitesztén, 24-én este, mikor a postamesternó, özv. Szlovenscsák Gézáné, lakását elhagyta, a kasszát kinyitották s a benne lévő 2600 K pénzzösszeget elemtették. A postamesternó visszatérvtén, azonnal észrevette a lopást, mert a pénzkosarat, melyben a pénz volt, a diványon találta, ezt elfelejtették a pénztárba visszatenni. Természetes, hogy a nyomozás azonnal megindult, a nagykanizsai

kellő közepén, burgonya- és kukoricaföldek mélyébe ástott fedezékek alól felcsendülnek a legzomoróbb békeidőbeli szerelmes nóták, feiharsannak a legzajosabb katonadalok. Élc, tréfa egymást követik s az ember úgy érzi, hogy nem is háborúban, hanem talán abban a soha el nem érhető másik világban van, melyet valamikor a régi jó időkben még úgy hívtak, hogy Béke. Ennek a tábori életnek hű leírása leszen Tábori Leveleim negyedik része.

Messze-messze Galicia vérről áztatott földjén egy rongyos rúthén falú határában lankás domboldalakon keskeny fekete sáv húzódik végig. Ez a sáv mostan a mi hazánk. A lenyugvó nap bánatos sugari néha-néha be-betövednek oda, hol szakálás marconca barlanglakók élik nomád életüket. Ez a fekete sáv a Schwarmlinia, a barlanglakók benne az én jó katonáim. Egy pár lépéssel hátrább áll a »Villa Margit.« Mélyen a földbe ásva, nyirkos, piszkos levegőjével: ez az én lakásom. Padlója, ágya, ablaka nincs s zizegő szalmán fekszik benne a gazda. Pislogó mécses mellett e föld mélyébe vajt odában fognak megíróni a »Tábori levelek.« Schrapnel, gránát bőven hull ide, a halálhözó ágyúk bömbölésének se vége — se hossza. Ne vegye hát senki rossz néven, ha e pokoli zajban a Tábori levelek nem mindig pontosan s néha-néha talán kissé rendszertelenül is fognak megjelenni.

törvényszéktől a vizsgálóbíró is azonnal kiszállott, aki a vizsgálatot nyomban elrendelte. A csendőr járőrség dicséretreméltó munkát végzett a nyomozás alkalmával. Rendkívüli leleményességgel és ügyességgel bogozott a rejtélyes ügyet, míg a lopás tetesét a két fiúban ki nem derítette. A pénz, mely egynehány korona hiányán megkerült, egy istállóban, piros kendőbe kötve találták meg. A további eljárás folyamatban van.

— **Ujrasorozás.** A 18—42 éves B. alsztályú népfőkelők ujrasorozása a csáktornyai járásban november 10—13 napjain történt. Mivel ezek a pótszemlék két korosztály csoportban tartatnak meg, a fenti napokon csupán az 1892—1894 és 1878—90 évből egyének kerülnek bemutatásra. És pedig november 10-én Belca, Drávacsány, Boltornya, Drávavásárhely; 11-én Csáktornya, Drávanyagyalu, Csáktornyavidéke; 12-én Murasiklós, Felsőmihályfalva, Muraszentmárton, Viziszentgyörgy és 13-án Muraszerdahely és Stridóvár. Az 1891, 1895, 1896 és 1873—77-ből egyének december 6-tól — 31-ig terjedő időben fognak soroztatni, miről annak idején külön hirdetmény fog közzétettni. — A perlaki járásban nov. 15-én Alsódomboru, Damása, Dékánfalva; 16-án Dráviadiós, Kotor, Hodosány, Tüskeszentgyörgy; 17-én Kisszabadka, Perlak; 18-án Muracsány, Ligetvár; 19-én Murakirály, Muravid és Muraszentmárton lesz soron.

— **Kirándulás.** A csáktornyai m. kir. áll. el. népiszkola tanítóképző intézet harmad és negyedik növendékei e hó 23-án a farkashegyi állami szőlőtelepre rándultak ki Csabai Kálmán gazdasági tanár vezetése alatt. A növendékek ezáltal a szüretet tanulmányozták, majd kiegészítették a szőlőtermelésből az intézetben nyert elméleti ismereteiket a szőlőtelep buzgó vezetőjének, Páler Györgynek, szakavatott gyakorlati előadása alapján. A kirándulók a délután folyamán visszatértek.

— **Állandó mozi.** A Rákóczi-utcai állandó mozgó színházban ma vasárnap és holnap hétfőn 2—2 előadás tartatik. A vasárnapi előadások műsora: Sarca völgye (term. felvétel), Az erdősz (dráma 3 felv.), Erénycsöszök (bohózat 3 felv.) — A hétfői műsor: Szent Gotthard (term. felv.), A lavina (szenzációs bűnügyi dráma), Aeroplánhazaság (3 felv.), Hadi híradó (szenzációs).

— **Ágyuk harangokból.** A honvédelmi miniszterium rendeletéből s a zágrábi érsék felhívására a Muraköz lelkeskedő papsága összeírta a templomok harangjait s kimutatást állított össze egyrészt a nélkülözhetetlen s másrészt a nélkülözhető és hadi célokra felhasználható harangokról. A kimutatás szerint a harangok legnagyobb része átadható a hadvezető-eknek s így, ha a háború folytatásához minden eshetőséget tekintelve véve a hadvezetőség szükségesnek látja a harangok átadását ágyuk öntésére, Muraköz is igen jelentős ércanyagot áldoz a Haza oltárára s a tornyok imádságos nyelvei lehet hogy rövid idő múlva az igazságos háború dörgő, büntető szavát fogják nemzeti létünk esküdt ellenségei felé zengeni.

— **A vármegye hadikölcsöne.** Zalavármegye törvényhatósági bizottsága f. hó 19-én tartott rendkívüli gyűlésén a 3 ik hadikölcsönre ötszáz ezer koronát jegyzett.

— **Arcképes igazolványok érvényesítése.** Feltárny jogváltására jogosító arcképes igazolványok érvényének meghosszabbítását

és újak kiállítását a szombathelyi üzletvezetés és a zalamegyei igényjogosultak részére december hó folyamán eszközözi. Az arcképes igazolványok tehát meghosszabbítás végett november végén küldendők be.

— **Bevonulás.** Az 1873—1875. évben született, s a kirendelt, de időközben elbocsátott összes 1873—1897. évi születésű egyének, ha a megtartott előbematolt szemlén népfőkelési fegyveres szolgálatra alkalmasnak találtattak; továbbá azon 1872—1874. évi és fiatalabb születésű A. alsztályú (katonalag kiképzett) népfőkelésre kötelezettek, kik népfőkelési fegyveres szolgálatra egyezben már behívtattak, de szabadságot kaptak — 1915. november 3-ikára a kiegészítő ker. parancsnokság székhelyére, illetőleg a legközelebb eső honvéd pótzászlóaljhoz tényleges szolgálatra bevonulni tartoznak. Végül mindazok az egyének, kik önkéntes belépés folytán már besoroztattak, tekintet nélkül arra, hogy mely születésű évfolyamba tartoznak, tényleges szolgálatra ugyancsak fenti időben kötelezettek bevonulni. Az 1873—1875. évi besorozott és fel nem mentelt A. alsztályú gépezetek és fülöknek a közs. előjárásnál előterjesztett kérelmekre a kieg. parancsnokság által nov. 30-ig elhalasztatik.

— **Hadvonult tanítók.** Muraköz iskoláiból a következők tanítók vannak a harc térer, vagy teljesítnek katonai szolgálatot: Hadfi Jenő (Királylak), Reichard Lajos (Hodosány), Horváth János (Muracsány), Mendel Zsigmond (Drávaszentmihály), Pollák István (Perlak), Szécsi Lajos (Dömös), Percel István (Drávaegyház), Tóth Péter, Tábori Béla, Plander János (Stridóvár), Karner Ágoston (Dráviadiós), Zubcek Gyula (Drávaollár), Hajnal János (Drávazsilas), Bagyary János, Gyarmati József (Alsódomboru), Major Károly (Hodosány), Varga Pál (Muravid), Faludi Géza (Felsőpusztafa), Szilakovszky Gusztáv (Szelecehegy), Fliszár Miklós (Muraszentmárton), Szabó István (Tüskeszentgyörgy), Láng Tivadar (Murakirály), Bóza Antal (Alsómihályfalva), Méhes Aladár (Pálfiuszeg), Honfi Lőrinc (Csáktornya) Továbbá Boleratzky Gyula és Laitin Dániel csáktornyai polgári iskolai s Bliccking Antal csáktornyai tanítóképző intézeti tanár és Grau Géza csáktornyai gyakorló iskolai tanító. — Hősi halált haltak: Savosa Pál (Jánosfalu), Matuka István (Ligetfalva).

— **A háború.** A világháború középpontját ez időszerint a szerb háború képezi. A bolgár támadás, mely majdnem egyidejűleg történt a középponti hatalmak offenzívájával, dülőre juttatta a háborúnak ezt a kelevényét. Ugy északról, mint keletről és délről győzedelmes folynak a harcok, melyek a szerbek teljes vereségét eredményezik. A német, magyar, osztrák és bolgár csapatok, a Brza-Palánknál történt egyesülés után, karöltve folytatják diadalmas előnyomulásokat a Balkánon. A szövetségesek a Macvát teljesen birtokukba vették s Aranjelovac és Valjevo bevétele után immár Kragujevacot veszélyeztetik. A Dunának Gradište és Orsova közötti részét is az ellenségtől megtisztították. Ezen a vonalon a legfényesebb haditett az orsovai átkelés volt, melyből kifolyólag Tekiját is elfoglalták. Ezzel a ténnyel lehetővé vált a szövetségeseknek és a bolgároknak az egyesülése, ami Brza-Palánknál meg is történt. A bolgárok sikereit Kumanovo, Űszkub, Stip és Negotin bevétele is igazolja, most Pirotot ostromol-

ják, mely után majd Niš következik. Hogy a szerbek zavara teljesebb legyen, a magyar-osztrák hadsereg a Drinánál is megkezdte a támadást. Višegradtól keletre alaposan megvertük a szerbeket s visszavonulásra kényszerítettük őket. A szerb sereg minden irányban menekül. Már a montenegroikkal is tárgyalnak, hogy a szerb seregek montenegroi területre való menekülését előkészítsék. Az antant pedig teljesen tetelennül áll Salonikinál s dűhében bombázta Dedeagacs bolgár kikötőt. — Az olaszokat pedig ezalatt egyik kudarc a másik után éri. Örületes támadásai egymást után ellanyhulnak, mert veszteségei óriásiak. Az Isonzó mentén harcolt egyik gyalogezredünk harcvesztése előtt 3000 olasz hulla fekszik; a Monte Sabatino előtt az ellenség a legutóbbi napokban 2500 embert veszített halottakban. Külföldi lapok állítása szerint az olaszok ebben az offenzívában 200 ezer harcost veszítettek anélkül, hogy csak egy tapodnyi sikert felmutathatnának. Egyik jelentés szerint a nagy offenzíva végleg meghiúsult, mert az olaszok veszteségei oly nagyok, hogy nem bírják a harclér valamennyi frontján az antantpótlást ellátni. Olaszország közvéleménye dermedő aggodalommal látja az olasz hadsereg tragédiáját. — Északon is sikeresek harcaink. Már Riga elestéről beszélnek s az oroszok Sityr menti offenzívája is az ő vérükbe full. Katonáink hősiességgel harcolnak. Legújabb Cartorijásktól nyugatra az oroszok visszaszorítása az ellenség leghevesebb ellenállása dacára tovább halad. — A törökök a Kaukázusban is elértek sikereket. — A nyugati harctéren a harcok szünetelnek, miután az angol-francia támadások óriási veszteségeik mellett teljesen eredménytelenül összeomlottak. A németek azonban Londont nagy sikerrel bombázzák — a levegőből s az angol Maretti csapatszázalót is megtorpedózták, mely alkalommal ezer angol katoná pusztult el.

— **Jó ötlet** ezekben a drága időkben, ha frissítő, jóízű és szomjúságot oltó házi italokat csekély költséggel otthon készítnék. 100 liter házi italt (ananás, alma, málna stb.) bárki készíthet. Az alkatrészek ára pontos utasítással bérmentve K 4.50 utánvéttel. Őt adagnál egyet ingyen hozzácsomagol Grolich János Angyal-drogériája, Brünn 618 sz. Morvaország).

— **Zalavármegye gabonaszükséglete.** A belügyminiszter a földmívelésügyi miniszterrel egyetértve Zalavármegye közönsége részére 62 ezer métermázsra galona beszerzését engedélyezte. Az erre vonatkozó rendelet a napokban érkezett el a vármegye alispánjához, aki erről viszont az összes szolgabírói hivatalokat értesítette s egyben felhívja őket, hogy a hatóságuk területén lévő uradalmoknál, földbirtokosoknál s gazdáknál járjanak közbe, hogy a törvényhatósági szükséglet fedezésére maximális áron föltétlenül engedjék át termésüket. Ennek a gabonamennyiségnek megőrlésével 5 zalavármegyei malomvállalat bízatt meg. Ezek között a Csáktornyai Gőzmalom és Villanytelep R. T. 5873 métermázsára kapott megbízást.

Szerkesztői üzenet.

Lukács Lajos urnak Budapest. A haretéről írt tárcája, mint a többi, bevált. Közölni fogjuk rövid időn belül. Annál értékesebb ez az írodalmi termés, mert sebestül folytán balkezevel írta. Sajnáljuk a balesetet, melyet olasz göggy okozott, de találon vizsgálatát és göggyirt abban a tudatban, hogy a Házért vívott küzdelemben kapta a sebet s hogy szívólv kívánjuk mindnyájan a mielőbbi gyógyulást.

Sve pošiljke, kaj se tiče zadržaja novinah, se imaju poslati na ime urednika u Csáktornya

Izdateljstvo:
knjižara Strausz Sandora
kam se predplate i obznanе pošiljaju.

MEDJIMURJE

na horvatskom i magjarskom jeziku izlazeći društveni, znanstveni i povučijivi list za puk
Izlazi svaki tjeden jedenkrat i to: svaku nedelju.

Redplatna ošna je:
Na celo leto 8 kor.
Na pol leta 4 kor.
Na četvert leta 2 kor.
Pojedini broji koštaju 20 fill.

Obznanе se poleg pogodbe i faj računaju.

Odgovorni urednik:
ZRINYI KÁROLY.

Surađnici:
PATAKI VIKTOR i SRÁY FERENCZ.

Izdatelj i vlastnik
STRAUSZ SÁNDOR.

Veliko napreduvanje naših vojnikov u Srbiji.

Naši neprijatelji su u stiski. - Srbska bude presiljena, da se na milost preda. - Frigyes nadherceg je pohvalil naše kanižke honvède. - U zavzetim Belgradu. - Obkoljena Srbia. - Ostrovo Ciganlija. - Valjevo smo zadobili, bulgarci pak Ūšküb drugi glavni varaš Srbije. - Oběšeni ruski magnatuši. - Juriš na Dünaburg.

Kak stojimo na bojnem polju?

(M. J.) Vezda čeli svét na ono gleda, kaj se u Srbiji pripeća. Svaki tak misli, da bude taboru kraj, ako bude se Srbija, gdje se je prvi plamen tabora počel, ponižila, onda bude i taboru konec.

To pak nije daleko, da bude Srbiji kraj. Takov narod, koji svojega kralja pak susednoga orsaga kraljevića, a med sobom jeden političar drugoga kolje, koj nema srce, niti razum, da bi tak živel, kak pametni i dobre duše narodi u Europi živi, za on narod niti nije kvar, da se izbrise izmed drugih duševno napredujućih narodah.

Srbi se jako držiju. Mladi, stari, deca i zene se braniju. Kak da bi cutili, da bu jim kraj. Ali sve to nikaj ne hasni. Naši, nemški i bolgarski seregi s velikimi napredkami ideju naprej u Srbiji. Naši husari vre pri Valjevu i pri Arangelovcu zeneju pred sobom srbske čete. Jeden děl naših šeregov je u prošlim tjeđnu pri Oršovi prek stupil srbsku meju i s tem su Srbi na svojoj granici čeloga Dunava izgubili. Vezda na Dunavu nemreju od rusa pomoć dobiti. Na južnoj strani pak jih bulgari stiskavaju, koji - su vre Kumanovo, Velez i Ūšküb zvane znamenite varase prevzeli.

Srbski kralj je previdel, da se nemre obraniti proti vojsci, koja srbe stiskava, glas je poslat na rusa, francuza, pak na engleza, da se preda našoj, nemškoj i bugarskoj vojsci, ako mu pomoć ne pošleju. Ovi su mu pomoć poslali, ali kajti su one željeznice, na kojima bi se u Srbiju mogli voziti, su u bulgarske ruke opale, dok u Srbiju dođu, bude vre brčas čela srbska vojska vunišćena. Polje toga francuz na engleza, rus pak na francuza narivava dužnost pomoć Srbije. Talijan pak za nikaj neće niti jednoga soldata poslati srbu na pomoć, ar veli, da on sam treba svakoga vojnika na svojoj granici. Tak je i rus, pak francuz, koji tulikajše nevupaju svoje šerege odzeti od svoje granice, ar su i sami u stiski. Srb je dobil ono, kaj si je zaslužil. Vezda, gda je u stiski, gda ga je nesreća i božja kašliga dostigla, ga hoćeju i njegvi prijatelji ostaviti.

Grčka je pri Saloniku 160 jezer vojnikov skup potegnula, da bi obranil svoju granicu od francuzkih i englezkih šeregov, koji hoćeju prek Grčke na pomoć ili srhom. Grčkoj su englezi vnogo obećali, ako bi jim pomagali, ali ovi su izrekli, da nebudu s nikim držali. Srbija zbog ponašanja grkov i zbog toga, ar je bolgarske vojska sve, na južnoj strani Srbije ležeće željeznice u svoje ruke dobila, nema drugoga puta, kak prek črnegorške planine. Od ovud pak nemre svoju vojsku hraniti. Kaj bu mogla srbska vojska drugo, kak da pušku doli dene, pak se preda nam, nemcom i bulgarom na milost.

Ruse podjednom bijeju naše i nemske čete, koje pred sobom tiraju ruske šerege. U prošlim tjeđnu su rusi kre Dünaburga 4000 vojnikov izgubili. Kre morskoga grada, Riga zvanoga, su nemske čete velike napredke izvojuvale, koj grad bude za malo vrme u nemske ruke došel. U Francuz koj nikaj ne su mogli francuzi proti nemcom, makar su s velikom jakostjom navaili na nemske šerege, da je iz Francuzke odtiraju. Nemški vojnici se tak sigurno držiju u svojih dobro i jako složenih dekungih, da od toga niti govora nema, da bi gda iztirati mogli nemce iz Francuzke. Zbog toga su u Francuzkoj nemiri, ar su u zadnjem navaljivanju francuzi 150 jezer vojnikov izgubili brez kakovoga haska.

I talijan je u prošlim tjeđnu od 17-ga oktobra počemsi s velikom silom navail na naše šerege, koje je hotel iztirati iz svojih dekungov, da bude onda mogel našu granicu prestopiti. Zbog toga se je tak prisilil, ar se približuje zima, koja je med planinama na granici tak jaka, da ju talijan nemre nikak podnašati.

Strahovito su na čeloj granici talijani biti bili. Niti jeden korak ne su mogli naprej, pak niti jeden dekung ne su mogli odzeti od naših vojnikov.

Naši vojnici se igraju s talijani, pak se jim smejuju, ar pri talijanu menjša vitežtvo. Oni samo kričati znaju, nego ako je treba s banganetom naprej iti, onda ideju nazaj. General Höfer, od koga sve naše novine glase dobiju u ime nadzapoved-

ništva, je takaj javil, da talijani kričiju, kak je moguće »avanti! avanti!« (po horvatski naprej! naprej!) — ali se za to niti jeden ne podufa iz svojega jarka vun. Svaki čeka, da bi drugi na mesto njega na pluć isel se vojuvat. Od toga nam piše i naš jeden medjimurski vojnik u svojoj pėsmi, koju budu mogli naši čitatelji u dođućem broju naših novin čitati.

U naš domorođec nam i sledeće piše iz talijanske granice:

»Pozdrav iz bojnoga polja, kojega pozdrava pošiljam s ovimi rćmi, ke bi mogle rezveseliti u našem orsagu medjimurce, da znaju, kak mi medjimurci branimo domovinu. Drugi naši domorođci drugi harcuvaju, ali niti mi njim, niti oni nam nemreju opisati, kaj smo zavzeli i koliko štukov odzeli od neprijatelje. Glavno je nam tu na talijanskoj meji, da smo naše zadržali i talijane odvrnuli, pak da su ostali oni lažlivi pred svojom vojskom i narodom, kem su još juluša 24-ga rekli, da budu do 28-ga juluša u naš orsag vrdli i u varašu Görču budu obeduvali. Pri nas je pomć Božja, koja njim dobiti neda. Bilo je negda, negda i malo nepričivo vrme, jer je deždž curen, ali granati i šrapneli su se s njim vtekali. Za to nam ipak dobro ide, zdravi smo i veseli, ar nas neprijatelj nemre preobladati.«

Na koncu našega denesnjega članka još s radostjom naznanimo to, da je Frigyes nadherceg, naše vojske glavni zapovednik s ovimi rćmi pohvalil u svojem pismu honvède 20-ga (kanižkoga) regimenta, kam i naši medjimurski sini spadaju:

»Magjarskomu kraljevskomu 20-tomu honvėdskomu regimentu i to drugomu batalionu, koj je kre Karmin-potoka pri Bogislavki u silnih bitkah se hrabro vojuval i proti vnogoput jakšem neprijatelju s uspehom se držal, moje osebužno priznanje i moju hvalju izrazim.«

Frigyes nadherceg
nadzapovednik vojske.

Najnovesti glasi su iz bojnoga polja, da se naši seregi približuju prama Kragujevacu,

bulgarski šeregi pak su prevzeli 28 ga oktobra Zaječara i Knjaževca.

Talijani su se potišili i ar su strahovitoga zbugička imeli v prošlim tijeđu, zaostavili su navalivanje, proti naših šeregov. Vezda dosta posla imaju s zakopanjem svojih mrtvih vojnika i odvažanjem pleziranih.

Vu zavzetim Belgradu.

Kak su utazile magjarske i nemške čete vu srbski glavni varaš. — Strahovito bombardiranje. — Vulične bitke vu Belgradu. Srbske žene i cvilili su strélali na naše soldate. — Tri sto mrtvih po belgradskih vuličah.

Magjarske zastave se vijaju po Dunaju pred Belgradom, debrecinski husari paziju vu Nándorfehérváru po vuličah. aradski baka je na straži pred konakom. Sveposud red i čistoća je po vuličah, naši već su sve posnažili vu Belgradu tam, gde su pred nekojemi dani na slotine mrtvi ležali, gde je sveposud ruševina bila. Srbi su s Belgradom nē samo glavnoga varaša zgubili, neg zgubili su prvo i to naj jakšo poziciju, jerbo Belgrada nē samo vitežki srbi su branili, neg i okolo stojeći bregi, koji su štuki napujeni bili. K tomu pak Duna i Sava tak brani varaša, da skorom nē je moći donjega. Srbski, ruski i francuzki oficiri osvedočeni su bili, da naše čete prek kilometar širokoga Dunaja nebudo mogle vdrli, koj je još i napujeni bil s francuzkimi oknami, koje su francuzki marinieri nametali vu vodu.

Ponoći s električnom svetlostjom su svétli srbi na Dunaj, kam su iz Kalimegdana postavljani veliki štuki dober cilj imali. Srbsko soldačko zapovedništvo osvedočeno je bilo, da naši prek četiri sto metrov široke Save budo vdirali. Svrho toga vu zrak su spustili prek Save postavljenoga željeznoga mosta i velike čete su spravili na serdin Save ležeći Cigany zvani otok.

Kövess generala amet i naših soldatov izvanredno vitežtvo prekrizilo je sve neprijateljske račune. Prek Dunaja su ođišli naši tam, gde je 1717-ga leta Jenő nadherceg mosta napraviti dal, vu ovim vremenu su i nemci prek Save vdrli. Veliko ratno osnovnost ovak su načinili:

Kad je Mackensen general zapovedjom odredil, da vu jednim vremenu moraju prek Dune, Save i Drine vdrli, Kövess generala štuki pred Belgradom već su slozeni bili na neprijateljske pozicije. Vu celim svetnim boju s vun Gorlice, vu niti jednim mestu ga nē bilo tuliko i takvih stukov na jednim kupu, kak pred Belgradom. Okolo Zimona su bili naši i nemški štuki koncentrirani. Bili pak su tu žmekhi, veliki, mali, polski i brēzni štuki nastavljeni iz kojih se srbi nigdar nebudo spozabili, kak su se niti vu službeni prijavi nē.

Naše kanonerstvo već oktobra petoga je slozeno bilo na srbske pozicije i na sva važna mesta vu Belgradu. Srbi, da zataju gde stojiju njihovi štuki, nē su strélali. Naši su zato itak znali, da vekaš stran srbskih stukov na Kalimegdanu i Vracaru stoji, takodjer znali su, da vdičen kre Dunaja su jarki skopani za pešičke i da na Cigány otoku srbski pešički su skrili. Čelo noć je iz Kalimegdana električni posvet iskal, gde su naši. Drugi dan oktobra šestoga popoldan počeli su naši štuki strélati. Bombardiranje strahoviten posel je zvršilo. Na

belgradskim kolodvoru, na oni strani gde fabrike stojiju i vu varašu od bombih vnogo stanja je plamnulo. Velike zidine su se porušile od naših granetlinov i na strahovito strēlanje, srbski štuki tiho su ostali. Samo kesno popoldan su nekoju hit spustili na jeden nemški zrakoplavec, koj je duže vremena se vrtel ober Belgrada i bez svake falinge je nazat došel i svoje važno mlenje odmah prejavil. Javil je, da na top čider-rejlati liniji vnogo soldačije se giblje.

Oktobra šestoga okolo polnoći su počeli prve čete prek spravlati vu Srbiju. Čete nē su od Zimona išle prek vode, kak su to srbi čekali, neg od Obanovaca, odkud su prve kompanije na Borca otok spravili. Srbi nē su to spazili, niti jednoga cloveka su nē vidli. Odovuh na pontoni su išli naši dalje i to nē odmah pod Belgrad, neg proti Ne bojse! zvanomu logu. Vu zorju okolo dvē vure oglasiti su se na jedenput svi štuki i počeli su strélati na one srbske štuke, koji su naj bolje mogli Dunaja braniti. Žmekhi štuki na Vracar i na Banovo Brdo su metali granetline. Vu jednim vremenu i nemci su počeli od spodrtoga zimonskoga mosta na zapad spravlati svoje čete na Ciganj otok.

Od strahovitoga strēlanja tresila se je zemlja i srbi nē su znali, kaj se je gde pripetilo. Električna mašina s velikom svetlostjom je sim—tam iskala iz Kalimegdana i jedenput je jedna kuglja trofila mašinu i opet je kmica nastala. Srbski štuki još su tiho bili i samo onda su se oglasili, kad su monitore spazili na Dunaju. Nekoji granetlini trofilili su monitore, ali drugo minuto su već srbski štuki vtihnuli, jerbo iz monitorov su je postrelali. Kad su to monitori svršili, nazat su ođišli na svoje mesto. Od monitorov zapovednik je povēdal, ako bi srbski kanoneri bili pri stukih, monitore bi bili potopili. Nasreću su francuzki kanoneri ravnali srbske štuke, kojisu taki pobegli ostavili svoje mesto, kad je prva kuglja mednje počila. V jutro ob peti vuri već su dvē divizije bile prek, odmah su na sturmu išle i pretirale su srbe iz prvih jarkov.

Nemci ovu noć nē su mogli na Ciganj otok dojti. V jutro nē su mogli već prek spravlati čete, jerbo srbski štuki su po danu dober cilj imali na Dunaj. Koji su već prek bili, odmah su se zakopali. Prednjimi je Kalimegdan na pujeni srbskemi štuki, odzaja pak široki Dunaj.

Po danu svi naši štuki su strélali prek, da braniju naše dvē divizije, na koje su srbi podjednoma sturmal. Kad je kmica nastala, naši su opet iz Kazar otoka počeli na pontoni čete prek voziti. Ovu noć su i nemci došli na Ciganj otok i puno srbov su zarobili. Na otoku prek šeststo mrtvih su našli, koje su naši štuki spoklali.

Oktobra osmoga strahoviten boj se je počel vu Belgradu po vuličah. Od koraka, do koraka su se samo srbi nazat vlekli. Žene, puce, deca su takodjer strēlala. Čeli dan i celo noć je to trajalo. Srbski štuki su već tak slabi bili, da naši po paroladjah su mogli soldačiju prek voziti. Živković general je branil Belgrada spetimi regimenti. Nazadnje su spotrli srbske regimente i Belgrad je opet nam vu ruke došel, vu kojem su nezmerno oružja naši zapljenili. Već kak tristo mrtvih su povuličah nabrali. Denes se opet magjarska zastava vija vu Bel-

radu, kojega srbi više nigdar nazat nebudo dobili.

Obkoljena Srbia.

Položaj vu Srbiji jako je zlocest. To već i vu Nisu službeno su prepoznali, previdli su takodjer, da srbski šereg, koj se od dana, do dana podjednoma nazat vleče pred savezni šeregi, nebude se mogel nigdi zastaviti i predi ili potlam moral bude se predati, tojest oružje doli deti. Iz Stare Srbije srbi nemoreju već do svojih saveznikov, jerbo na hataru sveposud neprijateljski šeregi stojiju, kak jedna ocelnata stēna i samo proti Albaniji imaju jeden vuzek put odprtoga, ali i vu Albaniji takodjer mrziju na srbe, Essad baše puk je već previdel, da srbom ništi nemore pomoci. Montenegro pak je ravno vu takvim položaju, kak njegov drug, kojemu su došle skradnje vure.

Na one čete nemoreju srbi računati, koje su antant išli vu Salonik navozili, jerbo ovim su pretrgli puta. Najdalje još od toga more biti reč, da Russija vekši šereg spravi vu Alessiu, Durazzo ili pak vu Valonu i prek Montenegro i Albanije zurila se bude napomoć oni Srbiji, koju je Russija natirala vu ovaj položaj. Albanski varaši i morska postajališca nikakve željeznice nē imaju, samo hitvalne i hude brēzne pute, koji vu Srbiju voduju i ako rusi po ovih putah hoceju pomoć dati Srbiji, više mesecov bude trajalo doklam bi vu Srbiju došli, tak dugo pak Srbia nemore čekati.

Kad je od toga reč bila, što bude pomoć dal srbom, francuzi su engleze pošilali, englezi francuze, potlam englezi i francuzi pošilali su ruse, nazadnje pak ovi svi tri tak su zrekli, da talijan je najbliže, on naj pošle pomoć vu Srbiju. Dobroga pajdasa su si zebrali. Talijan je odmah odgovoril, da iz Austrie Magjarske granice niti jednoga cloveka nemore dati, jerbo s celom vojskom nikut nikam nemoreju, kaj budo, ako magjari pozvediju, da su jeden vekši šereg odovud drugam poslali. S jednom rečjom talijan neje štel Srbiji napomoć iti. Doklam su tak jeden drugoga pošilali, srbi su vu takov položaj došli, da jim sad već niti rus, niti francuz, niti englez, najmre pak nē talijan pomoci.

Srbi već neznaju kam bi pobegli. Kad su oktobra 13-ga ministri od toga se razgovarali, Pašić ministerpredsednik vu Pristinu je štel iti, ali to pak je Peter kralj niti čuti nē štel, jerbo on pak ravno vu Pristinu neje štel iti. Sad su Vranju si zebrali, ali i odonud su morali pobecti, jerbo za četiri danov Vranja je već bulgarcom bila vu rukah.

Sad su vu Ūšküb pobegli odkud su stanovniki već se vun selili. Takodjer i ona soldačija, koja je vu Ūškübu bila, vušla je vu Grčku-Macedoniju. Vidi se stoga, da srbski korman već nigdi nēma mesta vu orsa-gu. Pašić ministerpredzident nezna kam bi vušel i gde bi se nastanil.

Radoslavov bulgarski minister već je naznanje dal, da bulgarski šeregi, koji slavno napredujeju vu Macedoniju, zavzeli su i Ūšküb varaša. Vu dolnji Srbiji to je najvažneši varaš, jerbo vugoda željeznice se ovdih skup zide, to je negdašnih srbskih carov glavni varaš bil. Ūšküb po drugim imenu Skoplje pri Vardar vodi stoji i Petar kralja to je jeden najveći varaš bil. Pet-

deset jezer stanovnika ima, jedna tretja stran pak je bugar i grk. Úšküb je navék vázen varaš bil. Vu starinskim konaku su bulgarski cari stanovali. 1689 ga leta na jedno kratko vréme je naš bil, ali hitro smo ga morali ostaviti. Pred tremi létmi 1912-ga leta po kumanovi kervavi bitki, srbi su ulazili vu Úšküb, kojega su turćini spraznili. Sad su bulgarci vunjem i ravno na on dan su pretirali srbe, kak su ga srbi od turćinov zadobili.

Vázna stvar je takodjer, da su naše cete pri Oršovi prék Dunaja vdrle i zavzele su Tekija festunga. Tekija jako moćen festung je bil na srbski granici i cilj mu je to bil, da od tri stranih brani Srbiju. Naproti Tekija festungu Oršova leži. Ovdje je Dunaj skoro dva kilometre široki i na serdini je Adakalé otok. Iz Tekija festunge vnoigiput, serbi na Oršovu strélali, sad je to preputalo, jerbo naši stuki su ga porušili.

Po Srbiji vojuci šeregi slavno napredujujeju proti Arangjelovac, poleg Kragujevaca, to je opet vu ovim okrugu najnovéše mesto. Ovdj Kóvesa i Gallvitz generalov šeregi napredujuje. Mesto je jako bréžno i srbi sveposud moćne tvrđovine su zazidali iz kojih je samo žmehkami stuki moći srbe vun pretirati.

Itak je najvažnéše to, da je Úšküb bulgarcom vu ruke došel, jerbo odovud samo dva dana hodju je do Albanie, i ako jedenput bulgarci do Albanie dojdeju, onda su srbi od južnoga kraja čisto zaprti i antant više niti pomisliti nesme, da bi Srbiji pomoć mogel dati. Od zapada, juga i sevra takodjer tak je zaprta Srbija, da bez našega i bulgarskoga dopušćenje nišći više nuter niti vun nemore. Dakle preblizava se skradnja vura, koja sve bude naplatila Srbiji.

Bulgarski šereg 563 hiljada osobah broji, proti tomu stoji 278 hiljada srba, ako pak doli zračunamo, kuliko je već srbski šereg zgubil, onda komaj ostane 200 jezer. Ovaj mali šereg pak néje mogućen na tri četiri strani se braniti, došla bude vura, da čeli srbski šereg doli dene oružje, ili pak slavno smrt podnese. To bude gotova smrt Srbiji, koja je zrokuvala celoga boja.

Ostrovo Ciganlija.

«Ostrovo Ciganlija» tak zoveju srbi Cigany otoka na serdin Save, koj je pet kilometrov dugi i pol kilometra široki. Na ovom otoku od lanjskoga augustuša više mrtvih počiva, kak na jednim sto lét stariim selskim cintoru. Otok je pun vrbja i drugoga mehkoga dréva. Prvéšo vréme tak s Belgrada, kak i Zemuna po svetkih sim su se hodili zabavljat.

Sad su se nemci ovdj zšli prvič. Pervič nemški soldat sa srbskim soldatom. «Ostrovo Ciganlija» srbskoga glavnoga varaša od juga brani na Savi. Sedmi srbski pešički regiment kojega su oktobra prvoga pogleli ovdj vu jarke, dobro je znal, da po smrt su ga sim poslali. Dvajstisedem jarkov je na otoku bilo skopano jeden za drugim, jeden od drugoga na tri metre. Svi jarki su zašancani bili. Srbi dugo su vu vodi stali i čekali nemce. Šestoga oktobra iz Bezanije od žmehkih stukov d'im je obstrl Savu, smrt je hitila svoju plavtu na ovaj regiment, koj je od vezda pretrgjeni bil od Belgrada i više néje mogel dobiti niti vodu, niti pak nikakvo hranu. Gladni i žedni divjo su gledali na naš kraj. Sad su svi nemški

stuki peklenski oženj htali na otok i do jutra napunili su jarke zemljum. Tak su napunili i prekopali jarke, koji su meter gubuki bili, da niti zlamenje je né ostalo od njih. Nemški granellini tak rekuć pomeli su otoka, kak veliki viher puta. Sdogle su se nemške divvizije, prék Save su došle na pontoni i odmah su sturmale s bajonetom i s puškinim tušom. Dva bregi su od Save na tri kilometre, jeden je Banovo Brdo i 206 metrov je visoki, drugi pak Zarkova i 215 metrov je visoki. Ovdj su bili nastavljeni srbski stuki. Med Surćinom i Besanijom su sejalj ovi stuki zereće granelline na Savu, kak sejać seme, da zapreju puta pred onami četami, koje su već prék bite na otoku. Od zorja, do polnoćni na deset korakov su stali srbi i nemci jeden poleg drugoga. Trideetsedempu su išli na šturmu bez toga, da bi jedni druge preobladali bli. Okolo njih od četiri stranih su pokali i eksplođerální granellini, zereći dežd je létal nanje i svi su zaprti bili na «Ciganliji» kak vu tamnici. Okolo polnoćni nemci su pomoć i municiju dobili i zadnjom moćjom hitili su se na srbe i doli su zgazili celoga regimenta. Poldrugo vuru je trajalo mercvarenje. Svi srbski oficiri su doli opali, teško pležerani kotali su se vu blati i onak su strélali iz revolverov tak, da svakoga zoseb su morali prepiciiti. Šestdeset srbov su samo zarobili, svi su pležerani bili, drugi svi su slavno smrt podnesli.

Sad je sve tiho i mirno na Ciganj otoku po kojem pazljivo treba hoditi, jerbo čeli otok je jeden grob. Mrtve vu grobu pak već nišći nebanujuje.

Koj je živ iz ove borbe nazat došel, on je sve onu preživel, kaj vu taboru preživeti i videti moći.

Ciganj otok, kam su nemške čete samo strahovitim bojom mogle dojti, je najhujše bojno polje, kakvo si samo premisliti nemore. Nemški pionéri vu naj strahovitešim ognju su prék prevozili nemške čete. Englezki stuki, mašinpuške hitreše né su mogle kuglje pošilati. Né je jeden petenji mesta bilo vu zraku, gde nebi kuglja bila letéla. Pak itak su prék vdrli. Nemci za svaki falatek zemlje kervavu su morali vojuvati. Ciganj otok je smrtni otok nastal, jerbo ovdj svaki srb je vumrl ili teško pležerani bil, ali predal néje se niti jeden.

Čudnovito, na drugim bojnom polju toga néje bilo videti, kak ovdj. Srbski dekungi iz zemlje su tak moćno bili napravljeni, kak festungi. Čudimo se nad srbskim vitežtvom, granat za granatom je vudril vu dekung i srbi su do zadnje kaple krvi zderžali i na mesi ostali. Drugdi neprijatelj širom se rezbeži, kak prvi granetlin vu dekung počl. Srbi né su se gjenuli niti onda, kad su granetlini tak padali mednje, kak tuča. Nezmerno oružja i bombih se vidi na sve strani. Odzaja za dekungi male kolibice sve spodrtle se vidiju. Kad su nemci ulazili na otok, Ciganj otok pun je bil mrtvih.

Nemška patrola na četrti dan kak su Ciganj otoka zadobili, našla je jednoga srba na drévi čepeć med listjom. Doli su ga zeli iz dréva, ali samo tak, kaj su predi sterlili naujega, jerbo kad su mo rekli naj se preda, pograbil je pušku i strélati je štel. Srb je okolo peldeset lét star i već četiri dana je čepeć na drévi bez vode i koste. Misil je, da morebiti moguće mu bude

vuvti. Kad su ga tirali, jedenput se je samo prehitil vu blato, nemški sanitéci su ga odnesli.

Na sve kraje su grobi, najviše lanjski. Na jednim je ovaj napis :

Naj mu bude lehka zemlja,
Za domovinu je krv prelejal.

Na križu samo ovi dva ređi su ostali, ime je dežd doli s opral onomu magjarskomu vitežu ime, koj je za domovinu krv prelejal. Naj počiva vu miru Božjem.

Vnoga srbska i nemška mati, žena i deca zalostno se budo dugo vremena žmislavala na «Ostrova Ciganlija» na Ciganj otok, jerbo smrt je ovdj jako dobro zetvu iméla. Otok je sad naš i nedaj dragi Bog, da još jedenput takva borba bude nanjim, kak je oktobra prve dane bila.

Plodna bude ona zemlja, gde se je tuliko krvi preljalo, gde je vnoga junaka svoj život alduvalo za domovinu.

KAJ JE NOVOGA ?

O gréšnici tu je vréme. . .

*O gréšnici, tu je vréme,
Da pokoru činimo,
Odhitimo terhe gréšne,
Te Jezusa dićimo!*

*Evo za nas on tuguje,
Vu ranah ves boluje,
Da se mi svi izvračimo.
I dobri postanemo.*

*On je sama ljubav svéta,
Koja nosi ljudem spas;
On spasitelj svega svéta,
K sebi poziva sve nas.*

*Glejte! kak nam daje ruke,
Da previne k sebi sve;
Za čeli svét trpi muke,
Za sve ljude, dobre, zle:*

*O Marija, majka tužna,
Puna ti si milosti!
Mi smo krivi, gréšni sluge,
Žuhkoj Tvojoj žalosti.*

*Spoznajemo, da smo krivi,
Da nas je Bog ponizil,
Visoko smo se nosili,
Zakon Božji pustili.*

*Već je leto danah tomu
Prešla na bojnom polju
Béšni štuki da grmiju
I ljudstvo pokoleju.*

*Preko dolinah širokih
I po brégh visokih,
Silne vjuge se boriju,
Jen drugoga koleju.*

*Silom hoću od nas vzeti,
Kaj smo od Boga dobili,
Ali neda Bog jim sreću
Da bi nas obladali.*

*Rusi, srbi i taljani,
Skupa su se zebraeli,
I na našu kraljevinu,
Silom su navalili.*

*Najte sinci se bojati,
Prot rusu, srbu iti,
Naj se svi skupa sramuju,
Koji ljudsko jemleju.*

*Za to sinci složno vu boj,
Nemilujte život svoj!
Pokážite svétu celom,
Kak se vojuje za dom!*

— **Prék Romanie.** Med Russijom i Romanijom još podjednoma traje razprava svrhu toga, da Romania prék Dobrudže pusti ruske šerege. Takvi glasi su došli, da Romania nebude na ruski zapisnik odgovor dala i rusi ako hoćeju to napraviti, pod silom budo šerege prék Romanie spravili. Rusi tak misliju, ako njim to moguće bude, onda još mogli budo Srbju obraniti.

Sad još néje znati, kaj bude Romania napravila, ako prék pusti ruse, onda nemore duže neutralna ostati.

— **Romania za nekoji dan změšala se bude vu boj.** Grčka do kraja ostane tak, kak je izrekla, tojest nebude srbom na pomoć isla, barem takov kontakt ima Srbijom, da vu pogibelji mora iti. Antantišti svrhu toga jako testiju i grozijju se Grčki, ali Grčka se neće splašiti. Romania osbiljno se pripravla i nikakva čuda nebi bila, ako bi za nekoji dan s oružjem se změšala vu boj. Iz Švajca pišeju, da Romania najmenje za dva tijeodne se pusti vu boj i to na koju stran, to već néje pitanje. Kak se Romania zadržavle, to iz toga vidimo, da soldaćiju skorom su na galac-jassi spravija, dakle na rusko granicu. Na romanski granici vu Bessarabije rusi podjednoma velike šerege skupljaju. Néje znati, kaj hoćeju, ili vu Bukovinu ili pak vu Romaniju vdrti. Tak vu Bukovini, kak i vu Romaniji pripravno je čekaju. Naši i romanci same zmeške stuke su nastavili proti rusom, koji opet niti ovdje nebudo mogli niti jednoga fronta predrti, kak su né mogli vu Ruskim, stěm menje pak vu ishodni Galiciji. Směšno je to, da već se i Srbja grozi rusom, da odstupi od antanta, ako od rusov, francuzov i englezov nedobi vėkšo pomoć.

— **Talijanski občiniti juriš.** Talijani opet na celim frontu se počeli jurisati na naše pozicije. Sve posud kervavo su je nazat zbili. Pri Izonzo potoku vėkše bitke trajaju. Devetnajstga talijanski kanoni opet su strahoviten oženj spuščali na Krn brėg, na Tolmejn, pri Canalėni, Plavni i na doberdoi brėg. Čeli dan su pokali štuki, na nekoji liniji pak i celo noć. Kad su štuki prestali ručati, pešički su odmah na sturmu isli. Na Krnu, Mrzi-Vrhu i Tolmeinu strahovito kervavu su je naši nazat zbili. Vnogo mrtvih je ostalo po bregah. Talijani kak nori su pobegli, kad su naše mašinpuške i štuki iz boka počeli nanje strėlati. Neprijatelj je već tak spreplašeni, da se neda iz kopanih jarkov vun. Čuti je, kak zijaju »Avanti, avanti«, ali iz jarkov neču vun sposkakati i na sturmu iti.

— **Valjevo.** Oktobra dvajstipetoga kratki telegram je došel. Samo par reči: Ostrak magjarski kojekini ulazili su vu Valjevo. Dakte, kak se vidi, srbi su s vun Niša već sva važneša mesta zgubili.

— **Talijanska ofenziva.** Talijani neču srbom iti na pomoć, tak misliju, da to je dosta velika pomoć, ako na naši granici dan na dan sturmaju. Tretju ofenzivu su započeli, koja bude ravno takvun spala, kak je prva i druga. Na čeli liniji strahovitne bitke trajaju, ali za vezda još su né mogući bili jedno našu poziciju zavzeti. Naj grozneše bitke našu doberdoi frontu, jerbo odovud dobri puti pelaju vu Trient, za kojega talijani s mirum senjaju. Mrtev na turtvim leži već, ali još su né nikam došli. Talijani opet najbolše čete pošilaju

napré, ali sve je to zabadač. Na čeli liniji strahovito su nazat zbili talijane, koje sad već s mašinpuškami tiraju vu oženj.

— **Oběšeni ruski magnatuši.** Iz Pětervara po tajnim putu takov glas je došel, da vu Pěter Pál glasovitim festungju više ruskih magnatušov su obesili. Naglasovitiněše ruske familije su došle na ovaj put. Tak se glasi, da osem, drugi pak tak znaju, da jedenajst magnatušov su skončali, med kojemi su i dvě gospatė bile. To su po naj tajnešim putu napravili i samo vezda se je to pozvedilo.

Ruski magnatuši su skup preseegli, da cara skončaju i njegvo celo familiju, jerbo cara i familiju kreveju, da je Ruski orsag tak dalko propal. Vnožina plemenitašov su polovili, za koje néje znati, kaj se je s njimi pripetilo, ali su živi, ali su još vu reštu, ali su pak već i ovi mrtvi.

— **Juriš na Dünaburg.** Iz Pětervara pišeju, da nemci se sad za istinu spravljaju, da prevzemeju Dünaburga. Nikaj menje, kak šest vojnih sborov su okolo festunga na skupljali. Od juga nemci samo dva ili poldrugi dan su od festunga. Rusi se stěm batriviju, da Riga i Mitau je još jim vu rukah.

— **Belgradski stanovniki pomalem nazat se seliju.** Iz Belgrada stanovniki su pobegli i samo najsiromaškeši su ostali vu varašu. Belgrad prék stoežer stanovnika ima, od ove svote samo poprilički pet-šest jezer jih je ostalo doma. Sad se pomalem nazat seliju, jerbo vidiju, da naši nikomu zlo nećeju. Vu Belgradu sad magjarski težaki snaziju vulice, jerbo od naših štukov vnogo biž se je porušilo i sad ovu ruševinu pospraviti treba.

— **Niša su spraznili srbi.** Niš za Belgradom je drugi glavni varaš vu Srbiji. Srbi su previdli, da Niša nemoreju braniti i poleg toga odredili su, da ga sprazniju. V lork su se počeli stanovniki vun seliti. Vu Nišu nezmerno pležercov i betežnikov je bilo po špitalah, sad su cve sve dalje vu orsag spravili.

— **Üsküb.** Oktobra 26-ga je došla ova bulgarska službena prijava: Pri Üskübju do kraja smo zbili srbe i varaša smo počistili od neprijatelja. Već kak pet sto srba je doli opalo, drugi pak ili su se predali ili pak vu Kačaniki klanjec su pobegli. Mi je na ovi liniji silno proganjaju.

Pa Üsküb je strahovito kervava bitka bila. Vnogi mesti na bajonete su isli i srbi do zadnjega cloveka su se branili, ali bulgarske čete pomele su je. Vu bitki i varaš je vnogo trpel. Iz varaša srbski stanovniki su već predi vun odisli i samo bulgarc i mohamedani su ostali, koji su veselo prijeli gori bulgarce, kad su vu varaš ulazili. Vu srbskih četa su ženske i starci bili, male pucke su strėlale na bulgarce. Bulgarc tiraju pred sobom srbe proti Albaniji.

— **Ženske bande vu Macedoniji.** Srbi sve probaju, da si pomoreju doklam bi njim obečana pomoć došlo. Vu Macedoniji komitaći vojujeju. Više takvih bandih je vu kojih su i ženske. Kak ikdam turske novine pišeju i takve bande su, koje samo iz ženskih osobah stojiju.

List iz Rusko-Poljske.

*Jezero devetsto petnajsto se piše,
Kaj ja nemrem iti k svomu domu išče.
Kaj bi si ja videl ženu i dečicu,
Ki su zasadjeni v mojem tužnem srcu.*

*Zebrel sam si para vu najlepši leti,
S kojim sam ja živel veselo na sveta,
Oh Bože moj mili! tvoje sam stvarjenje,
Podeli mi nazaj veselo življenje!*

*Lublėna ma žena i dečica mila
Budi nam na pomoć Jezuš i Marija!
Molite se lépo vi večnomu Bogu,
Kaj nam podeli mir i v orsaga slogu.*

*Kada idem ja vun na tabornu stražu,
Na misel mi doide mesto me rođeno.
Sunce mi zahaja od te strane gorje,
Nemrem si videti malo Medjimurje,*

*Ar mi je pokrila svu zemljicu kmica,
Da mi niti v zraku ne igra zvězdica.
Na desni pak pleči pušćicu nabitu,
Na koja postavim svetlu bajanetu.*

*Zapoved je velka; taborna je doba,
Od neprijatelja čuvati se mora.
Kratek mi je život, tak se mišlja svaki,
Nebi rad vumreti vu najlepši leti.*

*Ako bučem moral ja ovdj vumreti,
Da bi draga mogla grobek pohoditi.
Nebude za grobek draga moja znala,
Svega bu obrasla travica zelėna.*

*Vnogo děce otec ovdj pokopani,
Kaj veselo živel još vu leti lani.
Pokrila ga ovdj hamaočna zemljica,
Već mu nesvetiju mesec, nit zvězdica.*

*Pajdaši kak bratja si skup verni bili,
Na svaki su grobek križa postavili.
Na križu je svakom ovak napisano:
„Vojuval je kralju magjarskomu verno.“*

*V Rusko-Poljski zemlji borove šumice,
Niti nam vu zraku ne lečeju lūice.
Od velikih štukov Magjarskog orsaga
Silne kugle šume vu visini zraķa.*

*Borove šumice prez ftička ostale.
Vu koji su navėk pėšme si fućkale.
Tak i devojčice, ke su vėk spēvale,
Ali ovog leta žalostne postale.*

*Něje sada čuti devojke spēvati,
Niti pak junake veselo fućkati.
Para nebu vnoga devojka dobila,
Ar ga vu taboru zemljica pokrila.*

*Svih junakov zaduđa mesta ograjena,
I na križ jim deta partica zelėna.
Dojdi devojka do groba tvog junaka,
Pak mu ti zasadi šipka čerlenoga.*

*Šipek je čerleni dišeča ružica,
Kaj bu za grob znala rođena mamica,
Rođena mamica japek i sestrica,
Vumreti je moral, došla je vurica.*

*Bratja Medjimurska koji ste pri domu,
Prosimo vas lépo, molite se Bogu,
Da se Bog k nam svima milostivno brne,
I sve skupa zdrave k domu nas povrne.*

*Vu taboru. Lukacsics Tamás
népfelkelő iz Novakovca.*

**Tražim dobrog VINCELIRA
koji se i u gospodarstvo razumi
za Strigovo.
Upitati se more Lókórház
Čsáktornya.**

deset jezer stanovnika ima, jedna tretja stran pak je bugar i grk. Ūšküb je navæk važen varaš bil. Vu stariniskim konaku su bulgarski cari stanovali. 1689 ga leta na jedno kratko vrème je naš bil, ali hitro smo ga morali ostaviti. Pred tremi létmi 1912-ga leta po kumanovi kervavi bitki, srbi su ulazili vu Ūšküb, kojega su turcini spraznili. Sad su bulgarci vunjem i ravno na on dan su pretirali srbe, kak su ga srbi od turčinov zadobili.

Važna stvar je takodjer, da su naše cete pri Oršovi prék Dunaja vdrle i zavzele su Tekija festunga. Tekija jako moćen festung je bil na srbski granici i cilj mu je to bil, da od tri strani brani Srbiju. Naproti Tekija festunga Oršova leži. Ovdje je Dunaj skorom dva kilometre široki i na serdini je Adakalé otok. Iz Tekija festunge vnoigiput su srbi na Oršovu strélali, sad je to prestalo, jerbo naši štuki su ga porušili.

Po Srbiji vojuci šeregi slavno napreduju proti Arangjelovac, poleg Kragujevaca, to je opet vu ovim okruguj najnovše mesto. Ovdje Köveas i Gallvitz generalov šeregi napreduju. Mesto je jako bréžno i srbi sveposud močne tvrdovine su zazidali iz kojih je samo zmeškami štuki moći srbe vun pretirati.

Itak je najvažneše to, da je Ūšküb bulgarcom vu ruke došel, jerbo odovud samo dva dana hodju je do Albanie, i ako jedenput bulgarci do Albanie dojdeju, onda su srbi od južnoga kraja čisto zaprti i antant više niti pomisliti nesme, da bi Srbiji pomoć mogel dati. Od zapada, juga i sevra takodjer tak je zaprti Srbija, da bez našega i bulgarskoga dopušćenje nišci više niter niti vun nemore. Dakle preblizava se skradnja vura, koja sve bude naplatila Srbiji.

Bulgarski šereg 563 hljada osovah broji, proti tomu stoji 278 hljada srba, ako pak doli zračunamo, kuliko je već srbski šereg zgubil, onda komaj ostane 200 jezer. Ovaj mali šereg pak néje mogućen na tri četiri strani se braniti, došla bude vura, da čeli srbski šereg doli dene oružje, ili pak slavno smrt podnese. To bude gotova smrt Srbiji, koja je zrokuvala čeloga boja.

Ostrovo Ciganlija.

•Ostrovo Ciganlija• tak zoveju srbi Cigany otoka na serdin Save, koj je pet kilometrov dugi i pol kilometra široki. Na ovim otoku od lanjskoga augustusa više mrtvih počiva, kak na jednim sto lét starim selskim cintoru. Otok je pun vrbja i drugoga mehknoga dréva. Prvešo vrème tak s Belgrada, kak i Zemuna po svetkih sim su se hodili zabavljati.

Sad su se nemci ovdje zšali prvič. Pervič nemški soldat sa srbskim soldatom. •Ostrovo Ciganlija• srbskoga glavnoga varaša od juga brani na Savi. Sedmi srbski pešički regiment kojega su oktobra prvoga polegli ovdje vu jarke, dobro je znal, da po smrt su ga sim poslali. Dvajstisedem jarkov je na otoku bilo skopano jeden za drugim, jeden od drugoga na tri metre. Svi jarki su zašancani bili. Srbi dugo su vu vodi stali i čekali nemce. Šestoga oktobra iz Bezanije od zmeških stukov d'im je obstri Savu, smrt je hitila svoju plavtu na ovaj regiment, koj je od vezda pretrgjeni bil od Belgrada i više néje mogel dobiti niti vodu, niti pak nikakvo hranu. Gladni i žedni divjo su gledali na naš kraj. Sad su svi nemški

štuki peklenjski ogenj htali na otok i do jutra napunili su jarke zemljom. Tak su napunili i prekopali jarke, koji su meter glubuki bili, da niti zlamenje je né ostalo od njih Nemški granellini tak rekuć pomeli su otoka, kak veliki viher puta. Šdogle su se nemške divivizije, prék Save su došle na pontoni i odmah su šturmale s bajonotom i s puškinim tušom. Dva bregi su od Save na tri kilometre, jeden je Banovo Brdo i 206 metrov je visoki, drugi pak Zarkova i 215 metrov je visoki. Ovdje su bili nastavljene srbski štuki. Med Surčinom i Besanijom su sejali ovi štuki zereče granetline na Savu, kak sejač seme, da zapreju puta pred onami četami, koje su već prék bile na otoku. Od zorja, do polnoći na deset korakov su stali srbi i nemci jeden poleg drugoga. Tridesetsedempud su išli na šturmu bez loga, da bi jedni druge preobladali bli. Okolo njih od četiri stranih su pokali i eksplodirali granellini, zereče dežd je létal nanje i svi su zaprti bili na •Ciganliji• kak vu tamnici. Okolo polnoći nemci su pomoć i municiju dobili i zadržnjom motjom hitili su se na srbe i doli su zgazili čeloga regimenta. Poldrugo vuru je trajalo mercvarenje. Svi srbski oficiri su doli opali, teško pležerani kotali su se vu blati i onak su strélali iz revolverov tak, da svakoga zoseb su morali prepiciati. Šestdeset srbov su samo zarobili, svi su pležerani bili, drugi svi su slavno smrt podnesli.

Sad je sve tiho i mirno na Ciganj otoku po kojem pazljivo treba hoditi, jerbo čeli otok je jeden grob. Mrtve vu grobu pak već nišci nebanujuje.

Koj je živ iz ove borbe nazat došel, on je sve onu preživél, kaj vu laboru preživeti i videti moći.

Ciganj otok, kam su nemške cete samo strahovitnim bojom mogle dojtii, je najhujše bojno polje, kakvo si samo premisliti moremo. Nemški pionéri vu naj strahovitnešim ognju su prék prevozili nemške cete. Englezki štuki, mašinspuške hitreše né su mogle kuglje pošilati. Né je jeden petenaj mesta bilo vu zraku, gde nebi kuglja bila letéla. Pak itak su prék vdrli. Nemci za svaki falacek zemlje kervavu su morali vojovati. Ciganj otok je smrtni otok nastal, jerbo ovdje svaki srb je vumrl ili teško pležerani bil, ali predal néje se niti jeden.

Čudnovito, na drugim bojnom polju loga néje bilo videti, kak ovdje. Srbski dekungi iz zemlje su tak močno bili napravljeni, kak festungi. Čudimo se nad srbskim vitežtvom, granat za granatom je vudril vu dekung i srbi su do zadnje kaple krvi zderžali i na mesii ostali. Drugdi neprijatelj širom se rezbeži, kak prvi granetlin vu dekungu počii. Srbi né su se genuli niti onda, kad su granellini tak padali mednje, kak tuče. Nezmerno oružja i bombih se vidi na sve strani. Odzaja za dekungi male kolibice sve spodrtse se vidiju. Kad su nemci ulazili na otok, Ciganj otok pun je bil mrtvih.

Nemška patrola na četrti dan kak su Ciganj otoka zadobili, našla je jednoga srba na drévi čepeć med listjom. Doli su ga zeli iz dréva, ali samo tak, kaj su predi sterlili naujega, jerbo kad su mo rekli naj se preda, pograbil je pušku i strélati je štel. Srb je okolo pedeset lét star i već četiri dana je čepeć na drévi bez vode i koste. Misil je, da morebiti moguće mu bude

vujti. Kad su ga tirali, jedenput se je samdo prehitil vu blato, nemški sanitěci su ga odnesli.

Na sve kraje su grobi, najviše lanjski. Na jednim je ovaj napis :

Naj mu bude leška zemlja,
Za domovinu je krv prelejal.

Na križu samo ovi dva redi su ostali, ime je dēdjd doli s opral onomu magjarskomu vitežu ime, koj je za domovinu krv prelejal. Naj počiva vu miru Božjem.

Vnoga srbska i nemška mati, žena i deca žalostno se budo dugo vremena žmislavala na •Ostrova Ciganlija• na Ciganj otok, jerbo smrt je ovdje jako dobro žetvu iméla. Otok je sad naš i nedaj dragi Bog, da još jedenput takva borba bude nanjim, kak je oktobra prve dane bila.

Plodna bude čna zemlja, gde se je tuliko krvi preljalo, gde je vnogo junaka svoj život alduvalo za domovinu.

KAJ JE NOVOGA ?

O grēšnici tu je vrème. . .

*O grēšnici, tu je vrème,
Da pokoru činimo,
Odhitimo terhe grēšne,
Te Ježuša dičimo!*

*Evo za nas on tuguje,
Vu ranah ves bolaje,
Da se mi svi izvrćimo.
I dobri postanemo.*

*On je sama ljubav svēta,
Koja nosi ljudem spas;
On spasitelj svega svēta,
K sebi poziva sve nas.*

*Glejte! kak nam daje ruke,
Da previne k sebi sve;
Za čeli svēť trpi muke,
Za sve ljude, dobre, zle:*

*O Marija, majka tužna,
Puna ti si milosti!
Mi smo krivi, grēšni sluge,
Zuhkoj Tvojoj žalosti.*

*Spoznajemo, da smo krivi,
Da nas je Bog ponizil,
Visoko smo se nosili,
Zakon Božji pustili.*

*Već je leto danah tomu
Prešla na bojnom polju
Běsni štuki da grmija
I ljudstvo pokoleju.*

*Preko dolinah širokih
I po brēgih visokih,
Siline vojske se borija,
Jen drugoga koleju.*

*Silom hoću od nas vzeti,
Kaj smo od Boga dobili,
Ali neda Bog jim sreću
Da bi nas obladali.*

*Rusi, srbi i taljani,
Skupa su se zebrali,
I na našu kraljevinu,
Silom su navalili.*

*Najte sinci se bojati,
Prot rusu, srbu iti,
Naj se svi skupa sramuju,
Koji ljudsku jemleju.*

*Za to sinci složno vu boj,
Nemilujte život svoj!
Pokažite svētu čelom,
Kak se vojuje za dom!*

— **Prék Romanie.** Med Russijom i Romanijom još pojednoma traje razprava svrhu toga, da Romania prék Dobruđe pusti ruske šerege. Takvi glasi su došli, da Romania nebude na ruski zapisnik odgovor dala i rusi ako hoćeju to napraviti, pod siloma budo šerege prék Romanie spravili. Rusi tak misliju, ako njim to moguće bude, onda još mogli budo Srbiju obraniti.

Sad još néje znati, kaj bude Romania napravila, ako prék pusti ruse, onda nemore duže neutralna ostati.

— **Romania za nekoji dan zméšala se bude vu boj.** Grčka do kraja ostane tak, kak je izrekla, tojest nebude srbom na pomoć isla, barem takov kontakt ima Srbijom, da vu pogibelju mora iti. Antantišti svrhu toga jako tešciju i groziju se Grčki, ali Grčka se neće splašiti. Romania osbiljno se pripravla i nikakva čuda nebi bila, ako bi za nekoji dan s oružjem se zméšala vu boj. Iz Švajca pišeju, da Romania najmenje za dva tijeodne se pusti vu boj i to na koju stran, to već néje pitanje. Kak se Romania zadržavle, to iz toga vidimo, da soldaćiju skorom su na galacjasi liniju spravija, dakle na rusko granicu. Na romanski granici vu Bessarabije rusi pojednoma velike šerege skuplja-ju. Néje znati, kaj hoćeju, ili vu Bukovinu ili pak vu Romaniju vdrti. Tak vu Bukovini, kak i vu Romaniji pripravno je čekaju. Naši i romanci same zmeške stuke su nastavili proti rusom, koji opet niti ovdí nebudo mogli niti jednoga fronta predrti, kak su né mogli vu Ruskim, stém menje pak vu ishodni Galiciji. Sméšno je to, da već se i Srbia grozi rusom, da odstupi od antanta, ako od rusov, francuzov i englezov nedobi vekšo pomoć.

— **Talijanski občiniti juriš.** Talijani opet na čelim frontu se počeli jurisati na naše pozicije. Sve posud kervavo su je nazat zbili. Pri Izonzo potoku vekše bitke trajaju. Devetnajstga talijanski kanoni opet su strahoviten oženj spuščali na Krn brég, na Tolmejn, pri Canaleni, Plavni i na doberdoi brég. Čeli dan su pokali stuki, a nekoji liniji pak i čelo noć. Kad su stuki prestali ručati, pešički su odmah na šturmu isli. Na Krnu, Mrzi-Vrhu i Tolmeinu strahovitno kervavu su je naši nazat zbili. Vnogo mrtvih je ostalo po bregah. Talijani kak nori su pobegli, kad su naše mašinpuške i stuki iz boka počeli nanje strélati. Neprijatelj je već tak spreplašeni, da se neda iz kopanih jarkov vun. Čuti je, kak zijaju »Avanti, avanti«, ali iz jarkov neču vun sposkakati i na šturmu iti.

— **Valjevo.** Oktobra dvajstipetoga kratki telegram je došel. Samo par reči: Ostrak magjarski kojentiki ulazili su vu Valjevo. Dakle, kak se vidi, srbi su s vun Niša već sva važneša mesta zgubili.

— **Talijanska ofenziva.** Talijani neču srbom iti na pomoć, tak misliju, da to je dosta velika pomoć, ako na naši granici dan na dan šturmaju. Tretju ofenzivu su započeli, koja bude ravno takvun spala, kak je prva i druga. Na čeli liniji strahovitne bitke trajaju, ali za vezda još su né mogući bili jedno našu poziciju zavzeti. Naj grozneše bitke su na doberdoi frontu, jerbo odovud dobri puti pelaju vu Trient, za kojega talijani s mirum senjaju. Mrtev na mrtvim leži već, ali još su né nikam došli. Talijani opet najbolše čete pošilaju

napré, ali sve je to zabadaav. Na čeli liniji strahovitno su nazat zbili talijane, koje sad već s mašinpuškami tiraju vu oženj.

— **Obéšeni ruski magnatuši.** Iz Pétervara po tajnim putu takov glas je došel, da vu Péter Pál glasovitim festungu više ruskih magnatušov su obesili. Najglasovitneše ruske familije su došle na ovaj put. Tak se glasi, da osem, drugi pak tak znaju, da jedenajst magnatušov su skončali, med kojemi su i dvé gospače bile. To su po naj tajnešim putu napravili i samo vezda se je to pozvedilo.

Ruski magnatuši su skup preseglí, da cara skončaju i njegvo čelo familiju, jerbo cara i familiju krevéju, da je Ruski orsag tak dalko propal. Vnožina plemenitašov su polovili, za koje néje znati, kaj se je s njimi pripetilo, ali su živi, ali su još vu reštu, ali su pak već i ovi mrtvi.

— **Juriš na Dünaburg.** Iz Pétervara pišeju, da nemci se sad za istinu spravljaju, da prevzemeju Dünaburga. Nikaj menje, kak šest vojnih sborov su okolo festunga na skupljali. Od juga nemci samo dva ili poldrugi dan su od festunga. Rusi se stém batriviju, da Riga i Mitau je još jim vu rukah.

— **Belgradski stanovniki pomalem nazat se seliju.** Iz Belgrada stanovniki su pobegli i samo najsiromaškeši su ostali vu varašu. Belgrad prék stojezer stanovnika ima, od ove svote samo poprilički pet-šest jezer jih je ostalo dcma. Sad se pomalem nazat seliju, jerbo vidiju, da naši nikomu zlo nećeju. Vu Belgradu sad magjarski težaki snažiju vulice, jerbo od naših štukov vnogo biž se je porušilo i sad ovu ruševinu pospraviti treba.

— **Niša su spraznili srbi.** Niš za Belgradom je drugi glavni varaš vu Srbiji. Srbi su previdli, da Niša nemoreju braniti i polog toga odredili su, da ga sprazniju. V lork su se počeli stanovniki vun seliti. Vu Nišu nezmerno pležercov i betežnikov je bilo po špitalah, sad su ove sve dalje vu orsag spravili.

— **Üsküb.** Oktobra 26-ga je došla ova bulgarska službena prijava: Pri Üskübu do kraja smo zbili srbe i varaša smo počistili od neprijatelja. Već kak pet sto srba je doli opalo, drugi pak ili su se predali ili pak vu Kačaniki klanjec su pobegli. Mi je na ovi liniji silno proganjaju.

Pa Üsküb je strahovitno kervava bitka bila. Vnogi mesti na bajonete su isli i srbi do zadnjega cloveka su se branili, ali bulgarske čete pomele su je. Vu bitki i varaš je vnogo trpel. Iz varaša srbski stanovniki su već predi vun odisli i samo bulgarci i mohamedani su ostali, koji su veselo prijeli gori bulgarce, kad su vu varaš ulazili. Vu srbskih četa su ženske i starci bili, male pucke su strélale na bulgarce. Bulgarci tiraju pred sobom srbe proti Albaniji.

— **Ženske bande vu Macedoniji.** Srbi sve probaju, da si pomoreju doklam bi njim obećana pomoć došlo. Vu Macedoniji komitaći vojujeju. Više takvih bandih je vu kojih su i ženske. Kak ikdam turske novine pišeju i takve bande su, koje samo iz ženskih osobah stojiju.

List iz Rusko-Poljske.

Jezero devetsto petnajsto se piše, Kaj ja nemrem iti k svomu domu išče. Kaj bi si ja videl ženu i dečicu, Ki su zasadjeni v mojem tužnem srcu.

Zebra! sam si para vu najlepši leti, S kojim sam ja živel veselo na svetu, Oh Bože moj mili! tvoje sam stvarjenje, Podeli mi nazaj veselo življenje!

Lublana ma žena i dečica mila Budi nam na pomoć Jezus i Marija! Molite se lépo vi večnomu Bogu, Kaj nam podeli mir i v orsagu slogu.

Kada idem ja vun na tabornu stražu, Na misel mi doide mesto me rodjeno. Sunce mi zahaja od te strane gorje, Nemrem si videti malo Medjimurje,

Ar mi je pokrila svu zemljicu kmica, Da mi niti v zraku ne igra zvézdica. Na desni pak pleči puškicu nabitu, Na koju postavim svetlu bajanetu.

Zapoved je velka; taborna je doba, Od neprijatelja čuvati se mora. Kratek mi je život, tak se mišlja svaki, Nebi rad vumreti vu najlepši léti.

Ako bušem moral ja ovdí vumreti, Da bi draga mogla grobek pohoditi. Nebude za grobek draga moja znala, Svega hu obrasla travica zeléna.

Vnoge déce otec ovdí pokopani, Koj veselo živel još vu leti lani. Pokrila ga ovdí hamočna zemljica, Već mu nesvetiju mesec, nit zvézdica.

Pajdaši kak bratja si skup verni bili, Na svaki su grobek križa postavili. Na križu je svakom ovak napisano: „Vojuval je kralju magjarskomu verno.“

V Rusko-Poljski zemlji borove šumice, Niti nam vu zraku ne lečeju fúce. Od velikih štukov Magjarskog orsaga Silne kugle šume vu visini zrača.

Borove šumice prez ftička ostale. Vu koji su navék pésme si fučkale. Tak i dévojčice, ke su vék spēvale, Ali ovog leta žalostne postale.

Néje sada čuti dévojke spēvati, Niti pak junake veselo fučkati. Para nehu vnoga dévojka dobila, Ar ga vu taboru zemljica pokrila.

Svih junakov zadnja mesta ograjena, I na križ jim deta partica zeléna. Dojdi dévojka do groba tvog junaka, Pak mu ti zasadi šipka čerlenoga.

Šipek je čerleni dišeča ružica, Kaj bu za grob znala rođena mamica, Rođena mamica japek i sestrica, Vumreti je moral, došla je varica.

Bratja Medjimurska koji ste pri domu, Prosimo vas lépo, molite se Bogu, Da se Bog k nam svima milostivno brne, I sve skupa zdrave k domu nas povrne.

Vu taboru. Lukacsics Tamás népfelkelő iz Novakorca.

Tražim dobrog VINCELIRA koji se i u gospodarstvo razumi za Strigovo.

Upitati se more Lókórhás Csáktornya.

GABONA ÁRAK/CIENA ŽITKA

MÉTERMÁZSA	1 METERCENT	K
Buza	Pšenica	36 —
Rozs	Hrż	28 —
Arpa	Ječmen	28 —
Zab	Zob	28 —
Kukorica uj	Kuruza suha	26 —
Fehér bab uj	Grah beli	40 —
Sárga bab	Grah zuti	40 —
Vegyes bab	Grah zmešen	40 —
Kendermag	Konopljeno seme	50 —
Lenmag	Len	50 —
Tökmag	Koščice	50 —
Bükköny	Grahorka	28 —

STOCK-GOCHAC MEDICINAL

SAZAVATOLT
VALÓDI
BORPÁRLAT

CAMIS ÉS STOCK GÖZ-
PÁROLÓ TELEPÉBŐL BARCOLO

COGNAC-GÖZFÖZ-
DE, ÁLLANDÓ HI-
VATAL. VEGYI EL-
LENŐRZÉS ALATT

613 18-56

KAPNATÓ MINDEK JOBB ÜZLETBEN!

Hepp Ede, pekar Csáktornya

Rákóczi-utca hízó broj 18. poteg Kraljevskoga suda.

Ima takaj trgovinu **VAPNA.**
od najbolše vrsti

Koji treba zazidanje, može ga dobiti u svako doba doma pri njemu uz najfalešu cěnu. Koji treba cěli vagon dobi vapno čisto fal. Trži cěpanoga suha bukova drva i lapora na vagu.

100 liter házi ital

frissítő, jóízű és szomjat oltó, csekély költséggel bárki által készíthető. Kaphatók: ananas, alma, grenadine, málna, muskotálykörte, borsosmenta, narancs, waldmeister, meggy. Sikertelenség kizárva. Ezek a házi italok nyáron b-hűtve és télen forralva, rum és pálinka helyett élvezhetők. Az alkatrészek ára pontos előírással együtt utánvétellel bérmentve K 450. Öt ilyen adaghoz 1 adagot ingyen adok. Gazdaságok, gyárak, nagyobb háztartások, műhelyek stb. számára megbecsülhetetlen, mert a munkás felfrissül, nem reszegedik meg tőle és munkaképessége nem csökkenik. **GROLICH JÁNOS**, Angyal-drogeria Brünn 618 szám (Morvaország).

623 10-20

Kiadó lakás!

A Petőfi-utca 10. sz. (Stráhia Testvérek-féle) ház l-ső emeletén - egy, esetleg két szoba, konyhával - azonnal kiadó.

Bővebbet: **KOSZTY MÁTYÁS** órász-, ékszerész- és látszerész üzletében.

Nagyszerűen bevált a harcoknál és általában mindenkinél mint legjobb **fájdalomcsillapító bedörzsölés** megfázás, rheuma, köszvény, influenza, torok-, mell- és hátfájás stb. esetében
Dr. Richter-féle **Horgony-Liniment.** capsici compos.
Horgony-Pain-Expeller pótléka. Üvege K - 80, 1 40, 2 —.
Kapható gyógyszerárakban vagy közvetlenül az „Arany országhos” címetű Dr. Richter-féle gyógyszerárakban, Prága I. Elisabethstr. 5.
Napenkénti szétkölés.

Tanoncul

Kvákán Alajos borbély üzletébe Alsódomboron azonnali belépésre fiú felvétetik. — Aki volt már e szakmabeli tanonc, előnyben részesül.

Kiadó lakás!

Mező-utca 10. szám alatti házban 2 szoba és 1 konyhából álló lakás folyó évi november hó 1-től kiadandó. Bővebbet az I. sz. óvodában.

Kerestetik tiszt részére **egy utcai 2 szobás tiszta egészségesebb butorozott lakás**

2 ágygyal a főtéren vagy a Deák-utcában, hozzávaló kamrával a szolgál részére. Ajánlatok a „MURAKÖZ” kiadóhivatalába kéretnek.

A világháború ÖSSZES TÉRKÉPEI

(Európa, Szerbia, Oroszország, Franciaország, Törökország és Olaszország)

különbeféle kiadásban és nagyságban kaphatók

Fischel Fülöp (Strausz Sándor) könyv, zenemű és papírkereskedésében Csáktornyan • Interurban-Telefon: 34.